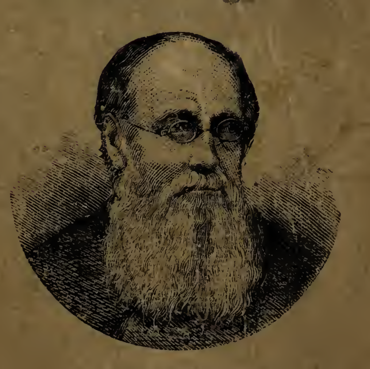
Fänrik Ståls Sägner.

En samling sånger

af

Johan Ludwig Runeberg.

I.

Stockholm,
F. & G. Beijers förlag.

Fänrik Ståls Sägner.

En samling sånger

af

Johan Ludwig Runeberg.

I.

Ny upplaga.

Stockholm.
F. & G. Beijers förlag.

Stockholm,
tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri Aktiebolag, 1884.

Wårt Land.

Wårt land, wårt land, wårt fosterland,
Ljud högt, o dyra ord!
Ej lyfts en höjd mot himlens rand,
Ej sänks en dal, ej sköljs en strand,
Mer älskad än wår bygd i nord,
Än wåra fäders jord.

Wårt land är fattigt, skall så bli
För den, som guld begär.
En främling far oß stolt förbi;
Men detta landet älska wi,
För oß med moar, fjäll och skär
Ett guldland dock det är.

Wi älska wåra strömmars brus
Och wåra bäckars språng,
Den mörka skogens dystra sus,
Wår stjernenatt, wårt sommarljus,
Allt, allt, hwad här som syn, som sång
Wårt hjerta rört en gång.

Här striddes wåra fäders strid
Med tanke, swärd och plog,

Här, här, i klar som mulen tid,
Med lycka hård, med lycka blid,
Det finska folkets hjerta slog,
Här bars hwad det fördrog.

Hwem täljde wäl de striders tal,
Som detta folk bestod,
Då kriget röt från dal till dal,
Då frosten kom med hungrens qwal,
Hwem mätte allt deß spilda blod
Och allt deß tålamod?

Och det war här det blodet flöt,
Ja här, för oß det war,
Och det war här sin fröjd det njöt,
Och det war här sin suck det göt,
Det folk, som wåra bördor bar
Långt före wåra dar.

Här är oß ljuft, här är oß godt,
Här är oß allt beskärdt;
Hur ödet kastar än wår lott,
Ett land, ett fosterland wi fått.
Hwad fins på jorden mera wärdt
Att hållas dyrt och kärt?

Och här och här är detta land,
Wårt öga ser det här;
Wi kunna sträcka ut wår hand
Och wisa gladt på sjö och strand

Och säga: se det landet der,
Wårt fosterland det är!

Och fördes wi att bo i glans
Bland guldmoln i det blå,
Och blef wårt lif en stjernedans,
Der tår ej göts, der suck ej sans,
Till detta arma land ändå
Wår längtan skulle stå.

O land, du tusen sjöars land,
Der sång och trohet byggt,
Der lifwets haf oß gett en strand,
Wår forntids land, wår framtids land,
War för din fattigdom ej skyggt,
War fritt, war gladt, war tryggt!

Din blomning, sluten än i knopp,
Skall mogna ur sitt twång;
Se, ur wår kärlek skall gå opp
Ditt ljus, din glans, din fröjd, ditt hopp,
Och högre klinga skall en gång
Wår fosterländska sång.

Fänrik Stål.

Till flydda tider återgår
Min tanke än så gerna,

Mig winkar från förflutna år
Så mången wänlig stjerna.
Wälan, hwem följer nu mitt tåg
Till Näsijärwis dunkla wåg?

Jag lärde känna der en man,
Soldat för längesedan,
Nu ägde fänriks titel han,
Men lyckan war i nedan.
Gud wet det, hur han kom en dag
Att bo i samma gård som jag·

Jag såg mig då som en person
Med få, ja inga brister,
Jag war student, på kondition
Och kallades magister:
Mitt »mensa» gaf mig öfwerflöd,
Den gamle åt på nåd sitt bröd.

Jag rökte "Gefle wapen" jag
Och hade sjöskumspipa;
Den gamle skar af blad sitt slag,
Då han ej war i knipa.
I sådant fall blef mossa blott
Hans nötta masurhufwuds lott.

O tid af guld, o lif blott tändt
För nöjet och behagen,
Då man är ung och är student
Och har fullt upp för dagen,

Och ingen annan sorg försökt,
Än att mustaschen wäxer trögt!

Hwad wißte jag af andras nöd,
Jag blott min glädje kände;
Min arm war stark, min kind war röd,
Och alla pulsar brände.
Jag war så yr, jag war så ung,
Och stolt som jag war ingen kung.

Men fänrik Stål satt utan knot
Förgäten i sin koja;
Han sög sin rök, han knöt sin not
Och lät oß andra stoja.
Wasserra, mot en sådan en
Hwad man sig tyckte wara re'n!

Det war min högsta lust att se
Den kantiga figuren,
Hans styfwa skick, hans anlete,
Hans rock så owant skuren,
Hans örnenäsa mest ändå
Med brillor utan skalmar på.

Jag gick till gubben ofta ned
Att gunstigt gyckel drifwa.
Det war min fröjd, när han blef wred
Och kom sitt nät att rifwa,
Då jag fick nålen ur hans hand
Och knöt en lycka falskt ibland.

Han sprang då ofta upp burdus
Och dref mig utom knuten;
Ett wänligt ord, en doft kardus,
Och fred war åter sluten.
Jag kom igen, som förr jag kom,
Och gjorde samma narri om.

Att äfwen gubben haft sin dag,
Då han war ung i werlden,
Att han gått flera steg än jag
Och pröfwat mer på färden,
War jag för höglärd att förstå,
Det kom ej för min tanke då;

Ej att han stått med swärd i hand
Och glad sitt hjertblod gifwit
För detta samma fosterland,
Som nu så kärt mig blifwit.
Jag war så yr, jag war så ung,
Han fänrik war, jag mer än kung.

Men hur det hände sig en gång,
Fann jag mig mätt af ruset.
Det winter war, min dag blef lång,
Fast den war kort till ljuset;
Det war så owant mot förut,
Jag wille aldrig få den slut.

Jag tog den första bok jag fann,
Blott för att döda tiden.

Det war en skrift af onämnd man
Om sista finska striden.
Den låg der häftad, som på nåd,
Bland husets bundna bokförråd.

Jag tog den på mitt rum och satt
Och bläddrade i bladen,
Jag wet ej, hur jag så fick fatt
På Sawolaks-brigaden.
Jag läste en rad, läste twå,
Mitt hjerta började att slå.

Jag såg ett folk, som kunde allt,
Blott ej sin ära swika,
Jag såg en här, som frös och swalt
Och segrade tillika;
Mitt öga flög från blad till blad,
Jag welat kyssa hwarje rad.

I farans stund, i stridens brand
Hwad mod hos denna skara!
Hur kunde, arma fosterland,
Du dock så älskadt wara,
En kärlek få, så skön, så stark,
Af dem du närt med bröd af bark

Min tanke genom rymder lopp,
Som förr den aldrig spanat,
Ett lif gick för mitt hjerta opp,
Hwars tjusning det ej anat,

Min dag flög som på wingar bort,
O hwad min bok mig syntes kort!

Den slöts, och qwällen likaså,
Dock glödde än min låga:
Jag fann så mycket återstå
Att forska om och fråga,
Så många dunkla föremål.
Jag gick till gamle fänrik Stål.

Han satt på samma plats som förr
Och samma syßla skötte.
Jag såg, att re'n i stugans dörr
En mißnöjd blick mig mötte;
Det war, som om han frågt derwid
Får man ej ens till natten frid?

Men annat war det nu med mig,
Jag kom med ändradt sinne:
"Jag läst om Finlands sista krig,
Och äfwen jag är Finne.
Min håg blef tänd att höra mer,
Kanhända får jag det af er?"

Så war min helsning. Gubben såg
Förwånad upp från noten,
En glans uti hans öga låg,
Som om han stått för roten:
"Jo, derom kan jag ge besked,
Om herrn så will, ty jag war med."

Jag satte mig på sängens halm,
Han började berätta
Om Dunckers eld, om kapten Malm,
Om mången bragd för detta;
Hans blick blef ljus, hans panna klar
Jag glömmer ej, hur skön han war.

Han sett så mången blodig dag,
Så många faror delat,
Ej segrar blott, men nederlag,
Hwars sår ej tid har helat.
Så mycket, som re'n werlden glömt,
Låg i hans trogna minne gömdt.

Jag satt der tyst och hörde på,
Och intet ord förspildes,
Och natten hunnit halft förgå,
När jag från honom skildes;
Han följde mig till tröskelns rand
Och tryckte gladt min bjudna hand.

Se'n sågs han aldrig mera nöjd,
Om han ej mig fick skåda,
Wi delte sorg, wi delte fröjd,
Wi röfte Wapnet båda.
Nu war han gammal, jag war ung,
Jag blott student, han mer än kung

De sägner här i sång jag satt,
Från gubbens läpp de stamma,

Jag hört dem mången stilla natt
Wid pertans matta flamma.
De tala några enkla ord,
Tag mot dem, dyra fosterjord!

Molnets broder.

Mer än lefwa, fann jag, war att älska,
Mer än älska är att dö som denne.

Högt i skogen låg det ringa torpet,
Djupt i ödemarken, långt från wägen,
Der se'n hösten krigets skiften rådde.
Ingen owän hade funnit stället,
En fiendtlig fot ej trampat spången,
Som dit ledde; bud om blod och strider
Gaf blott korpen, ropande från molnen,
Eller gladan, som satt mätt i granen,
Eller wargen, som med blodigt byte
Sökte hedens skymda klyftor åter.

Men i pörtet wid det långa bordet
Satt en lördagsafton sorgsne wärden,
Hwilande från weckans wedermödor.
Kinden höll han tryggt mot handen lutad,
Armen åter fast mot bordets ände,
Men hans öga såg åt sidan stundom,
Höll sig ej med lugn i samma syfte.
Ingen märkte detta af hans husfolk,
Af de båda som i pörtet woro,
Ej hans fosterson och ej hans dotter;

Tysta, slutna af hwarandras armar,
Hand i hand och hufwud sänkt mot hufwud,
Suto de i sorglös frid wid muren.

Men den gamle bröt omsider tystnan,
För den kloke blef hans mening tydlig,
Fast han sjöng blott som för eget nöje,
Såsom sången föll och orden wille:

"Björnen", sjöng han, "föds till skogens konung,
Furen wäxer upp att pryda heden;
Menskobarnet, om till kraft och storhet,
Om till flärd och stoft det föds, wet ingen.
Gossen kom en winterqwäll i stugan.
Okänd kom han, lik en otamd fogel
Wilsefaren in i menskors boning;
Hjessan lyste kal ur mössans remnor,
Tån stack fram emellan snön på foten,
Barmen såg man genom rifna tröjan.
Hwems och hwadan? — Fråga hwems och hwadan
Af den rike, som har far och hembygd.
Någon wind lär från mitt hem wäl komma,
Skyn i luften törs jag kalla broder,
Men blott snö är jag på nattens fötter,
Som han stampar af, i stugan kommen. —
Snön från nattens fötter smälte icke,
Molnets broder flög ej bort med winden,
Gossen dröjde qwar och blef en yngling.
Obemärkt han sprang det första året,
På det andra högg han weder redan;

Men förr än den fjerde sommarn ändats
Slog han björnen, öfwer hjorden fallen.
Hwar är nu hans rykte, kärt för mången,
Större än en man i nejden wunnit,
Hwar är fostrarns hopp? Den gamle sitter
Tung i stugan, längtar, fast förgäfwes,
Att ett enda ord om kriget höra,
Om hans land är bergadt eller fallet?
Örnens språk förstår han ej att tyda,
Korpens rop han känner ej; en främling
För ej budskap upp till ödemarken,
Och den unge, som hans hjelp bort wara,
Lyß på budskap nu från qwinnohjertan."

Som när sommarns hwirfwelwind en afton,
Då naturen lik en söndag tiger,
Kommer ensam, osedd, snabb som pilen,
Och slår ned i skogssjöns famn, en planta
Rör sig ej, ett barr ej, lugn står tallen,
Lugn står blomman på den branta stranden,
Lugnt är allt, och endast djupet sjuder;
Så, då sången slog den unges sinne,
Satt han stum, orörlig, sluten, bortskymd,
Men hwart ord dref bloden ur hans hjerta.
Qwar han satt hos flickan hela qwällen,
Gick till hwila, då de andra gingo,
Tycktes somna, förr'n de andra somnat,
Men långt förr, än någon annan waknat,
Re'n wid första glimt af morgonrodnan,
Smög han obemärkt ur stugan ensam.

Dager blef, och solen steg på hwalfwet,
Men blott twänne wäcktes nu i torpet,
Stugan reddes, morgonbrödet frambars,
Men blott twänne stego fram till bordet,
Middag blef, och ingen tredje syntes.
Utan moln war än den gamles panna,
Utan tårar än hans dotters öga,
Men till hwila, fast af sönda'n manad,
Gick wid slutad måltid ingendera.
När en stund förgått, så lång som stunden,
Innan stormskyn, sedd wid himlaranden,
Kommer, brister, haglar och förskingras,
Höjde ordet, som till tröst, den gamle:
"Lång är wägen fram till byn, min dotter,
Branter möta, bäckar hindra, spångar
Finnas ej, och höstregn fyller kärren.
Den, som wandrat dit wid morgonrodnad,
Är wäl knappt, då qwällen stundar, hemma."
Så den gamle. Utan akt på talet
Satt hans dotter, sluten lik en blomma,
Som sin kalk wid nattens inbrott sluter;
Hwad hon tänkte, war för henne ensam.

Länge satt dock ej den ädla flickan,
Längre ej, än efter solens nedgång
Plantan mattad wäntar aftondaggen,
Förr'n en tår föll ned på hennes kinder.
Och hon sjöng med lutad panna sakta:
"När ett hjerta mött ett annat hjerta,
Ringa blir då hwad förut war mycket,

Jord och himmel, hemland, fader, moder.
Mer än jorden sluts då i ett famntag,
Mer än himlen ses då i ett öga,
Mer än moders råd och faders wilja
Hörs då i en suck, som knappast höres.
Hwilken makt kan tjusa såsom kärlek,
Hwilken boja hålla den som älskar?
Sjöar simmar han som anden öfwer;
Möta fjällar, får han örnens wingar;
Långt för middag är han re'n tillbaka,
Der han wäntas först till sena qwällen.

Sången hade knappt den gamle fattat,
När af waknad sorg och oro slagen,
Han gick ut att söka den förswunne.
Tyst ur stugan gick han, tyst på stigen,
Willsamt tecknad ut i ödemarken;
Solen stod re'n skogens toppar nära,
Innan närmsta gård han tröttad nådde.

Tom och ödslig, lik en tall på heden,
Der en skogseld gått med härjning öfwer,
Syntes nu den fordom rika gården;
Men i stugan satt wärdinnan ensam,
Mot sitt söfda barn i waggan lutad.

Som en fogel, då han oförmodadt
Hör ett skott och kulans ljud förnimmer,
Fasar, spritter, kastar ut sin winge;
Så från stolen flög den unga qwinnan,

Då hon hörde dörrens gång, men glädje
Blef dock wid den gamles anblick fasan.
Fram hon sprang och slöt hans hand i sina,
Stora tårar sköljde hennes kinder.
"Hell", hon sade, "hell dig, gamle fader,
Dyr i sorgen till wår boning kommen,
Trefaldt hell den ädle, som du fostrat
Till förtrycktas wärn och armas bistånd!
Sitt och hwila dina trötta lemmar,
Och med glädje hör hwad jag förtäljer:
Hårdt war kriget re'n från höstens början,
Landet tärdt af wän och owän lika,
Dock den wapenlöses lif war fredadt;
Men en dag har knappast än förflutit,
Se'n en skara män från närmsta socken
Följde hären, fienden till mötes.
Slaget hölls och segern swek de wåra,
Få af många kommo undan döden,
Och, som löf i stormen spridda, desse.
Nu gick wreden, strandlös lik en wårflod,
Öfwer nejden: wärnlös eller wäpnad,
Man och qwinna, ingen såg förskoning.
Hit kom strömmen re'n wid morgonstunden,
När till gudstjenst ringdes första gången,
Och en wåg wek in till oß att härja.
Låt mig ej wid jämmerns sagor dröja!
Bunden låg på golfwet re'n min make,
Blod war gjutet, wåldet rådde, nöden
War som störst, och ingen hjelp att wänta.
Sjelf af åtta armar gripen slets jag,

Som ett byte mellan rofdjur slites.
Då kom räddarn, då war hjelpen närmast:
Molnets broder bröt som storm i stugan,
Och förtrycket wek, de fräcka föllo.
Här jag sitter nu i sköflad boning,
Mer än sparfwen under taket fattig;
Mera glad dock än i lyckans dagar
Skall jag se den ädle, se min make,
Om från byn de utan skada komma,
Dit de följde fienden i spåren."

När den gamle hört det sista ordet,
Stod han upp, som om han hwilat länge,
I hans blick war mörkt af sorg och oro.
Fåfängt bedd att dröja, tog han wägen,
Som till byn den wälbebodda ledde.
Solen skymdes re'n af skogen fjerran,
När han, delad mellan hopp och ängslan,
Hann den gård, der kyrkans herde bodde.
Sköflad syntes nu den stora gården,
Tom och ödslig lik en afklädd holme,
Sedd från träskets is en winterafton.
Men i stugan satt wid muren ensam,
Trött af år, den gamle knekten Klinga.

Nu, när denne hörde dörren röras,
Såg sin wän från forna dagar komma,
Sprang han upp, fast lam af sår och mödor.
"Än har dagen ljus för oß", han sade,
"Då de unga trampa wåra stigar;

Kraft och mandom är ej glömd i landet.
Sådan gudstjenst har i dag här hållits,
Att ett barn, som hört den nu i waggan,
Skall förtälja den för sonasöner.
Se, i rofslust lik en skara wargar,
Kom han, landets owän, segerdrucken,
Följd af blod och härjning hit. — Det mindre
Kan förtigas, om ock ej förgätas;
Men när troppen re'n i blod sig mättat,
Blott de wärsta blifwit qwar på stället,
Då steg jämmern öfwer damm och bräddar.
Nu emellan twänne ystra hästar
Bands den ädle herden, dittills skonad,
Att till fots den wilda ryttarn följa.
Kort war domen, inom några stunder
Skulle handen domna, foten swika,
Och hans hwita lockar sopa stoftet.
Ensam stod den gamle, upp mot himlen
Såg hans öga, som mot himlen skådas,
Då på jorden allt är natt och mörker.
Pris och ära! Då war hjelpen närmast;
Han, som föddes likt en fläkt på heden,
Molnets broder, se, en ljungeld worden,
Slog han ned, och krossad låg förtryckarn
Här jag lefwat nu med likars bistånd,
Som en rotlös gran mot andra fallen,
Tung för mig, en börda för min nästa;
Lifwets gåfwa will dock än jag skatta,
Om från striden, nära kyrkan hållen,
Än med seger hem den ädle kommer."

När den gamle hört det sista ordet,
Gick han ut, som om från glöd han ila;
Aftonrodnan war dock bleknad redan,
Innan kyrkobyn han hinna kunde.
Så war byn att se i rök och aska
Som ett stjernehwalf af skyar härjadt,
Så låg kyrkan bortom byn på kullen
Som en ensam stjerna mellan molnen,
Så låg tystnad öfwer öde nejden
Som ett månsken öfwer kala hösten.

Mellan fallne kämpar, wän och owän,
Som en skugga öfwer skördad åker,
Gick den gamle. Öfwer allt war döden,
Men af lif ej ens en suck att spörjas.
Först wid slutet af den krökta gången,
Mellan ödelagda gårdar banad,
Satt en yngling, snart förblödd, wid wägen.
På hans bleka kinder flög dock rodnad,
Flyktigt som på qwällens silfwerskyar,
Och hans släckta öga tändes åter,
När han waknad såg den gamle nalkas.
"Hell", han sade, "nu är lätt att blöda,
En bland många, som det unnats tidigt
Att för fosterlandet dö med seger.
Hell dig, du som fostrat landets räddning,
Trefaldt hell den ädle, som oß förde,
Ensam mäktig mer än wi tillsamman.
Se, med bruten styrka stod wår skara,
Skingrad som en hjord, den ingen leder,

Re'n till dödens nesa hopplöst forad.
Ingen fans, som ropte folket samman,
Ingen gaf ett råd och ingen lyddes,
Förr'n han syntes, förr'n ur öknens klyftor
Tiggarsonen kom med kungapanna,
Och hans röst, som ljöd till strid, förspordes;
Då flög eld igenom hwarje hjerta,
Twekan flydde, honom kände alla,
Och med honom gick wår tropp mot swärden,
Som en stormwind in i wassen bryter.
Se mot kyrkan! Långt som wägen räcker,
Ligger landets owän, som på ängen
Strå wid strå, der skördarns lie framgått;
Der är banan, som den ädle wandrat,
Som min blick har följt, se'n foten swikit,
Som min tanke följer än i döden."
Sagdt, och kämpens öga slocknar sakta.

Så i stillhet släcktes dagen äfwen;
Månen, nattens sol den bleka, ensam
Lyste wandrarns stig till kyrkogården.
När den gamle inom muren trädde,
Stod en menskoskara mellan korsen,
Hemsk och tyst, som skaran söfd derunder.
Ingen fans som gick ett steg till mötes,
Ingen som ett ord till wälkomst sade,
Ingen fans, som ens med blickar talte.
När den gamle inom ringen trädde,
Låg en yngling för hans fötter slagen,
Lätt, fast öfwersköljd af blod, igenkänd.

Som en fura mellan tallar fallen,
Än i stoftet störst och utan like,
Låg bland fiender, som stupat, hjelten.

Men med sammanknutna händer, mållös,
Som af åskan drabbad, stod den gamle,
Och hans kind war hwit, hans läppar skälfde,
Tills hans sorg fick ord och brast i klagan:
"Nu är åsen i min stuga bruten,
Skörden på min teg af hagel härjad,
Nu är grafwen wärd långt mer än gården.
We mig, att jag så skall se dig åter,
Du, min ålders stöd, min lefnads ära,
Skänk af himlen, nyß så stor och härlig,
Nu som sanden, der du hwilar, ringa."
Så i ängslan knappt den gamle klagat,
När en röst, som war hans dotters, hördes
Och hon talte, nyß till stället kommen:
"Kär han war mig, mot mitt hjerta sluten
Dyrbar mer än annat allt i werlden,
Dubbelt kär är mig dock nu den ädle,
Kall mot jordens kalla sköte sluten.
Mer än lefwa, fann jag, war att älska,
Mer än älska är att dö som denne."
Så hon sade utan gråt och jämmer,
Framgick stilla till den fallnes sida,
Böjde knä och tog sin duk och täckte
Tyst och lätt hans genomskjutna panna
Hemsk och tigande stod kämpaskaran,
Lik en skog, der ej en fläkt sig rörer;

Tysta stodo nejdens qwinnor äfwen,
Komna dit att skåda och att sörja.
Men den ädla flickan sade åter:
"Om dock någon wille hemta watten,
Att jag kunde twå hans anlet blodfritt,
Stryka än en gång hans lock med handen,
Se hans öga ljuft ännu i döden;
Wisa wille jag med fröjd för alla
Molnets broder, den förlåtne tiggarn,
Som stod upp och blef wårt hemlands räddning."

När den gamle så sin dotter hörde,
Såg den öfwergifna wid sin sida,
Tog med bruten röst han åter ordet:
"We dig, we dig, du min arma dotter!
Glädjens glädje, sorgens bot och lättnad,
Wärn i nöden, fader, broder, make,
Allt med honom är för dig förloradt,
Allt du mistat, intet står dig åter."

Högt i jämmer brast wid talet skaran,
Ingen fans som stod med tårlöst öga,
Men den ädla flickans tårar glänste,
Och hon tog den fallnes hand och sade:
"Ej med klagan skall ditt minne firas,
Ej likt dens, som går och snart skall glömmas:
Så skall fosterlandet dig begråta,
Som en afton gråter dagg om sommarn,
Full af glädje, ljus och lugn och sånger,
Och med famnen sträckt mot morgonrodnan."

Veteranen.

Han reste sig ansenlig
I stugans skymda wrå,
Wäl war han böjd af åren,
Men syntes hög ändå;
Förändrad war han mycket
I detta ögonblick,
En ädel krigarhållning
Låg i hans hela skick.

Rotfattig war han annars
På sina gamla dar;
Från forna tappra strider
Han hade ärr blott qwar.
Se'n utan hem han irrat
I många år förut,
På Röjkö torp han hamnat
I Alawo till slut.

Nu reste han sig plötsligt,
Liksom ur slummer wäckt,
Begynte kasta af sig
Sin slitna hwardagsdrägt,
Tog på sin högtidsklädnad
Bespard se'n många år,
Och strök åt båda sidor
Sitt silfwerhwita hår.

Så stod soldaten färdig
Att ut ur stugan gå,
Helt wördnadswärd att skåda
I drägten gul och blå,
Med messingsskodda hatten
Högt öfwer hjessans rand,
Och dödens lagn i minen,
Och wandringsstaf i hand.

Derute lyste solen,
Ej sedd på många dar,
Den sjuttonde Augusti
War sommarwarm och klar,
Kring fält och sjö for winden
Med lätta andedrag;
Hwart wille gamle krigarn
På denna sköna dag?

Hwart ärnade han styra
Sin wandring denna gång?
Blef hemmet honom ödsligt,
Hans plats i wrån för trång?
Och denna högtidsklädnad,
Hwi tog han den uppå?
War det till Herrans tempel
Den gamle tänkte gå?

Det hördes ingen ringning
Från denna helgedom,
Och murens port war sluten,

Och kyrkan stängd och tom.
Hwad skulle man ock göra
Uti Guds hus i dag?
Den sjuttonde Augusti
War ingen helgedag.

Dock i den gamles tycke
Hölls gudstjenst denna tid,
Och hölls den ej i kyrkan,
Så hölls den näst inwid;
Ty kringom den på höjden,
Från mon till insjöns strand,
Stred Finlands kämpaskara
Just nu för kung och land.

Den sjuttonde Augusti
War sommarwarm och klar,
Och för den forne krigarn
En högtidsdag den war.
Han gick rakt fram mot kullen,
Der Finlands fana höjts,
Han wille se Gud tjenas
I dag af Adlercreutz.

Han wille höra klangen
Af swärden än en gång,
Den wälbekanta tonen
Af fältkanonens sång,
För minnet återkalla
Sin ungdoms kraft och mod,

Och se det nya slägtet,
Hur det höll ut i blod.

Så har man tydt hans mening;
Kanske man den förstått,
Dock såg man ej hans tankar,
Man såg hans wandring blott.
Han gick sin bana framåt.
Helt lugnt, det märkte man,
Och hann så kyrkowallen,
Der striden hetast brann.

Der tog han plats wid wägen
Och satt och såg uppå,
Han såg mot finska hären,
Mot ryska likaså;
Hwarhelst de skarpast möttes,
Der sågs hans blick bli qwar,
Och ofta som förklaradt
Hans hela anlet war.

Och blinda kulor hweno
Kring honom hwarje stund,
Och dödens ädla skördar,
De föllo i hans rund;
Han gick dock ej från stället,
Hans lugn war lika gladt,
Och ingen kula rörde
Den gamle, der han satt.

Och i beständig wexling,
Allt efter lyckans lek,
Omslöts han af en skara,
Som frambröt eller wek;
Men hur ock striden hwälfde,
Fick gubben ostörd bli,
Och wän och owän lika
Gick wördande förbi.

Men dagen led, och solen
Wid westerns portar stod,
Då segrade omsider
Den finska härens mod,
Då sågs hwart hinder brutet,
Hwar fiende på flykt,
Och allt kring gamle krigarn
War åter lugnt och tryggt.

När då den sista truppen
Bröt ned från kullens topp
Och drog förbi soldaten,
Då stod han högrest opp:
"I unga tappra söner
Utaf wår fosterjord,
Fins någon här som aktar
En grånad krigsmans ord?

Stor tack will han er säga
För denna sköna dag,
Ty aldrig har han skådat

Ett härligare slag.
Gud ware pris och ära,
Wårt folk wet segra än!
Än lefwer fädrens anda,
Ännu har landet män."

Löjtnant Zidén.

Det war den tappre löjtnant Zidén,
Han hade sin egen sed.
För fronten wille han gå allen:
"Framåt mina wasagossar,
Nu gäller att hinna med."

Främst wille han gå hwar fara emot,
Hans folk fick trampa hans stråt.
Gud nåde den, som war trög på fot,
Så snart löjtnanten ropat:
"Hurra, mina män, framåt!"

Så lärde han in på eget wis
Sin lilla käcka hop,
Fördrog ej trassel och exercis:
"Tätt efter i fjäten gossar",
Det war hans kommandorop.

Och framåt såg han, han såg sig ej om,
När så mot faran det bar.
Hur tätt i spåren hans skara kom,

Det brukte han sällan warsna,
Förr'n midt i striden han war.

Först då, när fiendens hop han nått
Och börjat hugga och slå,
Då såg han efter, hur flinkt de gått,
Hans kära wasagossar,
Hur när de woro uppå.

Och hände då att han kring sig fann
Sitt hela kompani,
Då war allt präktigt, då ropte han:
"Hurra, det war flink manöver,
Nu äro wi herrar, wi!"

Men gick hans trupp, då han sjelf sprang fram,
Och kom han i strid förr'n den:
"Gud sig förbarme, en sådan skam!
Nu hafwa de gått som paddor,
Nu blefwo de efter igen."

Han förde, då kriget först bröt ut,
En trupp af femtio man.
Den hade smultit ihop till slut:
Med tjugu wasagossar
Stod nu i hären han.

Men om med färre och om med fler,
Det gaf han ej akt uppå,
Han följde sitt gamla krigsmanér:

"Tätt efter i fjäten, bussar,
Nu gäller det fart, låt gå!"

Det war i striden wid Wirta bro,
Den sista, der han war med,
På ögonblicket sågs allt bero,
Fahlander, Malm och Duncker,
De bröto mot stranden ned.

Der stod Tutschkoff med ett tusen man,
Sex hundra blott hade de.
"I tre kolonner wi rycka fram",
Skrek öfwerste Fahlander,
"Hwem hinner främst af de tre?"

De orden hörde löjtnant Zidén,
Wassera, det märktes snart.
"Framåt", så ropte han, "flinka ben,
Hurra, mina wasagossar,
Karl den, som i dag tar fart!"

Det war wißt icke den första gång,
Han ropat till folket så,
Men aldrig hade i sådant språng,
Så blindt han tillförne rusat
Mot fiendens hop som då.

Förr'n någon annan till anfall kom,
Tre djupa sår han fått.
Då bröts hans kraft, och han såg sig om,

Såg efter hwad hjelp han hade,
Hur tappert hans bussar gått.

Han sjönk till jorden, han såg och såg:
Det war som förtrolladt, nej!
Hans gamla korpral wid hans sida låg,
Hans enda wasagosse,
De öfriga såg han ej.

Kolonnen kom, den kom helt när,
Han fäste på den sin blick:
'Mitt folk skall wäl finnas i hopen der?'
Förgäfwes, han såg platt ingen,
Hans tålamod förgick.

"Nu rycka de andra i seger fram,
Och de mina synas ej än,
Gud sig förbarme, en sådan skam!
Nu hafwa de gått som paddor,
Nu blefwo de efter igen."

Det hörde hans gamla korporal,
Slog döende ögat opp:
"Håll in, herr löjtnant, med sådant tal,
Ej höfs att om skam här orda,
Ni förde en tapper tropp.

Gud gifwe att alla som wi ryckt an,
Då wore så mången ej fäld.
Nu hafwa wi fallit till sista man,

Ty den främsta war wasaflocken,
Och på oß gaf fienden eld.

Ni såg, herr löjtnant, tillbaks ej mer,
Se'n ni ropat en gång framåt;
Men wi hörde er röst, och wi följde er,
Och förr blef ingen efter,
Än han stupat på ärans stråt."

Då höjde löjtnanten ännu sin arm,
Der på blodiga sanden han satt,
Hans anlet sken, hans sårade barm
Steg högt i dödsminuten,
Han swängde sin slitna hatt:

"Och föllo de alla för ädla sår,
Förr'n någon dem sprang förbi,
Och woro de främst i sin löjtnants spår,
Hurra, det war flink manöver,
Nu dö wi som herrar, wi!"

Torpflickan.

Och solen sjönk, och qwällen kom, den milda sommar-
qwällen,
Ett sken af mattad purpur göts kring bygderna och
tjällen.
Från dagens mödor glad och trött en skara landtmän kom:
De fyllt sitt wärf, de wände nu till sina hyddor om.

De fyllt sitt wärf, de gjort sin skörd, en dyrbar skörd den gången,
En djerf, fiendtlig krigartrupp war nedgjord eller fången;
De dragit ut till kamp mot den wid morgonsolens sken,
När allt i seger ändadt war, då war det afton re'n.

Helt nära fältet der den stått, den långa, heta striden,
Wid wägen låg ett litet torp, halft öde då för tiden;
På stugans låga trappa satt en flicka tyst och såg
Hur skaran kom och drog förbi i fridsamt återtåg.

Hon såg som den, som söker, ser; hwem wet på hwad hon tänkte?
På kinden brann en högre färg, än aftonrodnan skänkte,
Hon satt så stilla, men så warm, så spanande ändå,
Att, om hon lyßnat som hon såg, hon hört sitt hjerta slå.

Men truppen gick sin bana fram, och flickan såg den tåga,
Till hwarje led, till hwarje man hon blickade en fråga,
En fråga, bäfwande och skygg, en fråga utan röst,
Mer tyst än sucken sjelf, som smög ur hennes fulla bröst.

När hela skaran gått förbi, de första som de sista,
Då swek den arma flickans lugn, då sågs deß styrka brista,
Hon gråt ej högt, men pannan sjönk mot hennes öppna hand,
Och stora tårar sköljde ljuft den friska kindens brand.

"Hwad är att gråta? Fatta mod, än står oß hoppet åter,
O dotter, hör din moders röst, en fåfäng tår du gråter;

)en, som ditt öga sökte nyß och nu ej återfann,
)an lefwer än, han tänkt på dig, och derför lefwer han.

)an tänkt på dig, han följt mitt råd att ej gå blindt
mot faran,
)et war mitt tysta afskedsord, då han drog hän med
skaran.
Af twång han följde truppen åt, hans håg war ej att slåß,
)ag wet, han wille icke dö från lifwets fröjd och oß."

)ch flickan såg med bäfwan upp, ur sorgsna drömmar
waknad,
Det war som om en aning stört det stilla hjertats saknad.
Hon dröjde ej, hon såg en gång ditåt der striden brann
)ch smög på wäg och flydde tyst och skymdes och för-
swann.

En stund flöt bort, en stund ännu, det led mot natten
redan,
I skyn samm molnet silfwerhwitt, men skymning låg
der nedan.
"Hon dröjer än, o dotter kom, din oro fåfäng är,
I morgon, innan solen gryr, är re'n din brudgum
här."

Och dottren kom, med tysta fjät hon nalkades sin moder,
Det blida ögat skymdes nu af inga tårefloder,
Men hennes hand, till helsning räckt, war kall som
nattens wind,
Och hwitare än fästets sky war hennes swala kind.

"Red mig en graf, o moder kär, min lefnads dag är liden;
Den man, som fick mitt hjertas tro, har flytt med
skam ur striden,
Har tänkt på mig, har tänkt på sig, har följt ert
warningsord
Och swikit sina bröders hopp och sina fäders jord.

När skaran kom, och han ej kom, begrät jag nyß hans öde,
Jag trodde, att han låg som man på fältet bland de döde,
Jag sörjde, men min sorg war ljuf, den war ej bitter då;
Jag welat lefwa tusen år att honom sörja få.

O moder, jag har sökt bland lik till sista skymt af dagen,
Men ingen af de slagne bar de kära anletsdragen;
Nu will jag icke dwäljas mer på denna swekets ö,
Han fans ej bland de döde der, och derför will jag dö."

Swen Dufwa.

Swen Dufwas fader war sergeant, afdankad, arm och grå,
War med år åttiåtta re'n och war re'n gammal då;
Nu bodde på sin torfwa han och fick sitt bröd af den,
Och hade kring sig nio barn, och yngst bland dem sin
Swen.

Om gubben haft förstånd, han sjelf, att dela med sig af
Tillräckligt åt en sådan swärm, det wet man ej utaf;
Dock wißt lär han de äldre gett långt mer än billigt war,
Ty för den son, som sist blef född, fans knappt en
smula qwar.

Swen Dufwa wäxte upp likwäl, blef axelbred och stark,
Slet ondt på åkern som en träl och bröt upp skog
och mark,
Var from och glad och willig städs, långt mer än
mången klok,
Och kunde fås att göra allt, men gjorde allt på tok.

"I Herrans namn, du arma son, hwad skall af dig
wäl bli?"
Så talte gubben mången gång allt i sitt bryderi.
På denna wisa aldrig slöts, brast sonens tålamod,
Och Swen tog till att tänka sjelf, så godt han det förstod.

När derför sergeant Dufwa kom en wacker dag igen
Och kuttrade sin gamla ton: "hwad skall du bli, o
Swen?"
Sågs gubben, owan förr wid swar, bli helt förskräckt
och flat,
När Swen lät upp sin breda näbb och swarte: "jo,
soldat!"

Den åldrige sergeanten log föraktligt dock till slut:
"Du, slyngel, skulle få gewär och bli soldat, wet hut!"
"Ja", mente gossen, "här går allt helt afwigt mig i
hand;
Kanske det mindre konstigt är att dö för kung och land."

Den gamle Dufwa häpnade och grät helt rörd en tår;
Och Swen, han tog sin säck på rygg och gick till närmsta
kår.

Målfyllig war han, frisk och sund, allt annat sågs förbi,
Och utan prut blef han rekryt wid Dunckers kompani.

Nu skulle Dufwa få sig pli och lära exercis.
Det war en lust att se derpå, det gick på eget wis.
Korpralen skrek och skrattade, och skrattade och skrek,
Men hans rekryt förblef sig lik wid allwar som wid lek.

Han war wißt outtröttelig, om nån'sin någon ann',
Han stampade att marken skalf och gick så swetten rann,
Men roptes wändning åt ett håll, då slog han bom
på bom,
Tog höger=om och wenster=om, men ständigt rakt twärt
om.

Gewär på axel lärde han, gewär för fot ocksså,
Att skyldra, fälla bajonett, allt tycktes han förstå,
Men roptes skyldra, fälde han som oftast bajonett,
Och skreks gewär för fot, flög hans på axeln lika lätt.

Så blef Swen Dufwas exercis beryktad widt omkring.
En hwar, befäl och manskap, log åt detta underting;
Men han gick trygg sin jemna gång, war tålig som
förut
Och wäntade på bättre tid, — och så bröt kriget ut.

Nu skulle truppen bryta upp, då blef i fråga stäldt,
Om Dufwa kunde anses klok och tagas med i fält.
Han lät dem prata, stod helt lugn och redde saken så
"Om jag ej får med andra gå, får jag wäl ensam gå."

Gewär och ränsel fick han dock behålla, äfwen han,
Fick wara dräng der man höll rast, soldat der striden
brann;
Men slåß och passa upp gick allt med samma jemna
stråt,
Och aldrig blef han kallad rädd, blott tokig mellanåt.

På återtåg war Sandels stadd, och Ryssen trängde på.
Man drog sig undan steg för steg längs stranden af en å.
Ett stycke fram på härens wäg gick öfwer ån en spång,
Der stod en liten förpost nu, knappt tjugu man en gång.

Som den war sänd i ändamål att bota wägen blott,
Låg den i ro, se'n det war gjordt, långt skild från
hugg och skott,
Tog för sig i en bondgård der allt hwad den kunde få,
Och lät Swen Dufwa passa upp, ty han war med
också.

Men plötsligt blef det annat af, ty utför närmsta brant,
I sporrsträck på en löddrig häst kom Sandels adjutant:
"Till bryggan gossar", ropte han, "för Guds skull, i
gewär!
Man sport, att en fiendtlig trupp will öfwer elfwen der."

"Och herre", talte han till den, som förde folket an,
"Rif bron, om ni det kan; om ej, så slåß till sista man!
Armén är såld, om fienden här slipper i wår rygg.
Ni skall få hjelp, gen'ralen sjelf, han ilar hit, war
trygg!"

Han flög tillbaka. Men till bron hann truppen knappast ned,
När högt på andra strandens wall en rysk pluton sig spred.
Den widgades, den tätnade, den lade an, det small;
Deß allra första salfwa re'n blef åtta Finnars fall.

Det war ej godt att dröja mer, man swigtade en hwar.
Ännu en åska, och man såg blott fem kamrater qwar.
Då lydde alla, när det ljöd: "gewär i hand, reträtt!"
Swen Dufwa blott tog miste han och fälde bajonett.

Än mer, hans swängning till reträtt gick ock besatt på sned,
Ty långt ifrån att dra sig bort bröt han på spången ned.
Der stod han axelbred och styf, helt lugn på gammalt wis,
Beredd att lära hwem som helst sin bästa exercis.

Det dröjde heller länge ej, förr'n han den wisa fick,
Ty bron sågs fyld med fiender i samma ögonblick.
De rände på, man efter man, men åt en hwar som kom
Gafs höger=om och wenster=om, så att han damp twärt om.

Att störta denne jätte ned war mer än arm förmått,
Och ständigt war hans närmste man hans skydd mot andras skott,
Dock djerfware blef fienden ju mer hans hopp bedrogs;
Då syntes Sandels med sin flock och såg hur Dufwa slogs.

"Bra, bra", han ropte, "bra, håll ut, min käcka gosse du,
Släpp ingen djefwul öfwer bron, håll ut en stund ännu!
Det kan man kalla en soldat, så skall en Finne slåß.
Fort, gossar, skynden till hans hjelp! Den der har räddat oß."

Tillintetgjordt fann fienden sitt anfall innan kort,
Den ryska truppen wände om och drog sig långsamt bort.
När allt war lugnt, satt Sandels af och kom till stranden ned
Och frågte, hwar den mannen fans, som stod på bron och stred.

Man wiste på Swen Dufwa då. Han hade käm=pat ut,
Han hade kämpat som en man, och striden, den war slut;
Han tycktes hafwa lagt sig nu att hwila på sin lek,
Wäl icke mera trygg än förr, men mycket mera blek.

Och Sandels böjde då sig ned och såg den fallne an,
Det war ej någon obekant, det war en wälkänd man;
Men under hjertat, der han låg, war gräset färgadt rödt,
Hans bröst war träffadt af ett skott, han hade re'n förblödt.

"Den kulan wißte hur hon tog, det måste erkändt bli",
Så talte generalen blott, "hon wißte mer än wi;
Hon lät hans panna bli i fred, ty den war klen och arm,
Och höll sig till hwad bättre war, hans ädla, tappra barm."

Och dessa ord, de spriddes se'n i hären widt och bredt,
Och alla tyckte öfwer allt, att Sandels talat rätt.
"Ty wißt war tanken", mente man, "hos Dufwa knapp till mått,
Ett båligt hufwud hade han, men hjertat, det war godt."

Von Konow och hans korporal.

"Och har jag icke dragit dig upp ur dyn,
Allt för det mörkret der kring ditt ögonbryn,
Och har jag icke skaffat dig lön och stat
Och gjort dig till korpral från gemen soldat?

Och har du ej fått stå i hwarenda strid,
Som en kamrat och like mig närmst inwid,
Och har jag ej berömt dig som ferm och rask?"
Så talte Konow wredgad till korpral Brask.

Nu hörs om dig ej annat än klagomål,
Hwar menska talar om, hur du blifwit bål;

Soldaten slår du, der han som bäst klär skott,
Och går med twå tuggbussar af högfärd blott."

Men Brask, han hörde butter majorens tal:
"Wäl war jag intet förr och är nu korpral,
Men hwad jag är, det blef jag för trofast mod,
Och drogs ej upp ur dy, herr major, men blod.

Om jag slår till nå'n gång, är ej ondt deri,
Jag gör som mången annan, jag gör som ni,
Och brukte herr majoren här ensam slå,
Lät jag de andra smeka och slog också.

Jag tuggar twänne bussar, som hwar man ser,
Det gör jag allt för hedern att stå närmst er,
Men är det så, att äran er syns för klen,
Så tar jag bort den andra och går med en."

Och Konow spände blicken som han war wan:
"Du är en präktig pojke och stursk som fan.
Blif, som du war, min närmaste man och kund,
En sådan har man gagn af i nödens stund."

Snart stod ett slag, då bröt med sin jägarked
Von Konow in i skogen, och Brask war med;
Korpral'n war mörk att skåda, och hans major,
Han hängde nedre läppen och sköt och swor.

I fyra runda timmar han redan trätt,
Och allt gick än affären på samma sätt.

Han såg för få som stupat, der han gick fram,
Och fienden kom undan från stam till stam.

"Fördömdt", så röt han åter, "det går ej bra,
Jag ser hur barken ryker från tallarna,
Men Ryssen står bredwid dem, och han går fri,
Hwar är ert öga, gossar, hur sigten I?"

Han fick knappt ur mustaschen sitt sista ord,
När för en trumf af Brafken han damp till jord;
Det war dock nästan mera än swar på tal,
Det hade han ej wäntat af sin korpral.

Upp sprang han, drog sin wärja, af wrede blek:
"Hwad har du understått dig, krabat", han skrek.
'Nu skall dig djefwuln taga med hull och hår,
Då midt i wärsta striden din chef du slår."

Men korpral Brafk stod lugn i sitt gamla skick:
'Håll in er wärja, herre, ett ögonblick,
Tills jag får mäta honom hans skäppa full,
Som höll på er och sköt, då jag slog er kull."

Med dessa ord han lade gewäret an.
I samma stund såg Konow en skäggig man
Bakom en buske störta till marken ned,
Knappt tjugu alnar långt från hans jägarled.

"Och war det den, hwars kula mig pep förbi
Det ögonblick jag föll, må wi wänner bli.

Ett tag som ditt, det kallar jag karlatag,
Och aldrig lär jag glömma det, tänker jag."

Nu lefwer Brask hos Konow se'n många år,
Den ene går allt jemt der den andre går;
Som kära wänner får man dem ofta se,
Och nästan lika ofta så träta de.

Den döende krigaren.

Förswunnen war en blodig dag,
Det war på Lemos strand,
De slagnas sista andedrag
Ne'n tystnat efter hand;
Det mörknade kring land och haf,
Och lugn war natten som en graf.

Wid bräddeu af den dunkla wåg,
Som skådat dagens strid,
En gammal krigare man såg,
En man från Hoglands tid;
Hans panna låg mot handen stödd,
Hans kind war blek, hans barm förblödd.

Ej kom en wän, som kunde få
Hans sista afskedsord,
Ej war den jord, han blödde på,
En älskad fosterjord.

Hans hembygd Wolgas bölja skar;
En hatad främling här han war.

Hans öga lyftes upp ibland,
Fast slocknande och matt.
På samma slätt, på samma sand,
Helt nära der han satt,
En halft förstelnad yngling låg;
Han såg på honom, när han såg.

När kulan hwen, när striden brann,
När bådas blod rann warm,
Med wredens eld de mött hwarann
Och pröfwat swärd och arm.
Nu sökte ej den unge strid,
Nu höll den gamle kämpen frid.

Men natten skrider mer och mer,
Man hör ett årslags sus,
Och månen går ur moln och ger
Den hemska nejden ljus;
Då syns en julle tätt wid strand,
En ensam flicka ror i land.

En fridlös wålnad lik, hon steg
I spår, der döden gått
Hon gick från lik till lik och teg,
Hon tycktes gråta blott.
Med häpnad hennes tysta tåg
Den gamle, wäckt ur dwalan, såg.

Dock mera mildt med hwar minut,
För hwarje steg hon tog,
Och mera tankfullt än förut
Hans sorgsna öga log.
En aning grep hans hjerta wißt,
Han tycktes weta hwad hon mist.

Han tycktes wänta: och hon kom,
Som om ett bud hon hört,
Så tyst, så lugnt, så wißt, som om
En ande henne fört.
Hon kom. Wid nattens bleka sken
Hon såg den fallne Swensken re'n.

Hon såg och ropte högt hans namn,
Det kom ej swar igen;
Hon sjönk emot hans öppna famn,
Men slöts ej mer af den.
Hans genomstungna bröst war kallt,
Och stumt war allt, förwißnadt allt.

Då, fäger sångmön, föll en tår
Uppå den gamles kind,
Då talte han ett ord, hwars spår
Förswann i nattens wind,
Då stod han upp, ett steg han tog
Och hann till flickans fot och dog.

Hwad sade wäl hans sorgsna blick,
Hans ord, ej tydda än?

Den tår, som ur hans öga gick,
Hwad mening låg i den?
Och när till flickans fot han hann
Och föll och dog, hwad tänkte han?

War det för hjertats frid kanske,
Han höjde än sin röst?
War det en bön, han wille be
Till ett försonligt bröst?
Begrät han menskans hårda lott,
Att plåga och att plågas blott?

Han kom från ett fiendtligt land,
En owäns swärd han bar,
Dock fatta, broder, rörd hans hand,
Och mins ej, hwad han war;
O, blott på lifwet hämnden ser,
Wid grafwen hatar ingen mer.

Otto von Fieandt.

Från Kristina war en man,
Otto Fieandt hette han,
Föddes äldst bland bröder alla,
Deraf lärde han befalla;

War i kriget, det är sant,
Endast öfwerstelöjtnant,

Hade med armén fått wandra,
Om han kunnat lyda andra.

Men han gick sin egen stig,
Bar sitt hufwud sjelf för sig.
Kunde under ingen wara,
Fick ock derför egen skara.

Nu så hör, hur han såg ut:
Klädd han gick i grå syrtut;
Den war sydd på hemloft=skullen,
Och af egna får war ullen.

Öfwerst på hans hjessa satt,
Sliten blank, hans faders hatt,
Ärfd wid Willmanstrand på näset,
Der hans farfar bet i gräset.

Lägg dertill i wintertid
Fårskinnspels, helt kort men wid,
Beckömsstöflar sist på foten;
Sådan red han framför roten.

Hjelte war han ej just så,
Att han nu dugt ses uppå;
Andra tider, andra seder,
Fieandt bar för djupt sin heder.

Bar sitt swärd som bihang blott,
Gud wet om han sköt ett skott

Under hela långa kriget.
Wißt är, att det är förtiget.

Jern och stål och krut och bly,
Derom fick hans trupp sig bry,
Den höll primen, han höll basen,
Gubbens wapen war karbasen.

När han gick med den i hand,
Klämde till för kung och land,
War han seg som gamla eken,
Blef ej gerna trött af leken,

Kunde slåß fast hela da'n,
Brydde sig om segern fan,
Wille blott ge drift åt striden,
Dertill war hans kantschuk wriden.

Finnen, wißte han helt godt,
Är för trygg för att ha brådt,
Wille derför hjelpa arten,
Icke modet, endast farten.

Pipa skulle dock han ha,
Eljest war det aldrig bra,
Men med röken frisk i munnen
Slogs han gladt. fast öfwerwunnen.

Ofta midt bland wapnens brak
Tog han derför ny tobak,

Lät sin närmsta busse bida
Och slå eld, förr'n han fick strida.

När han se'n i hopen stod
Öfwersköljd af swett och blod,
Gjorde med sin dagg försöken
Och ur bottnens djup såg röken,

Fick sin trupp i ordning ställd,
Bajonetten wackert fäld,
Och bröt in i wärsta klämman,
War han som på eget hemman,

Talte finska som en tolk,
Skrek som åt sitt arbetsfolk;
En fick pris, en ann' en skrapa,
Ingen fick stå lat och gapa.

Då, så säga än hans män,
War ej godt för fienden,
Då war gubben lik hin onde,
Annars war han som en bonde.

Sådan kom han med sin flock,
Samma pipa, samma rock,
Efter många hårda strider,
Fram till Karstula omsider.

Hela finska härens hopp
Hwilade på denna tropp,

Knappt tolf hundra man nu mera;
Wlastoff kom med trefaldt flera.

Hurtig lek det skulle bli,
Fieandt stoppade uti,
Pröfwade sin dagg mot klacken
Och begynte strax attacken.

Sexton timmar höll han ut,
Då fick gubben stryk till slut,
Måste dra sin trupp ur flamman
Och ge djefwulen alltsamman.

Det förtäljs om honom då,
Att han rakt slöt upp att slå,
Tryckte djupt sin hatt på pannan
Och blef spak som trots en annan.

Så till Möttönen han red,
Såg blott styft mot sadeln ned,
Höll sin högra hand wid brickan.
Pipan, den låg gömd i fickan.

Hwad han satt och tänkte på
Kunde ingen rätt förstå,
Med sig sjelf blott höll han gille,
Lät sitt folk gå, som det wille.

När han kom till Lintulaks,
Bad han om en halmkärf strax,

Sökte sömn på all sin möda,
Smakte ej en bit till föda.

Sådan slöt han denna dag.
Nästa morgon, tre wid lag,
Se'n han fått en smula blunda,
War han re'n helt annorlunda;

War mest såsom wanligt förr,
Tittade ur stugans dörr
Lika skarp som förr i synen
Och drog walk wid ögonbrynen.

Tog en perla förr'n han for,
Snäste till sin yngre bror,
Gaf wid ån en örfil redan,
Rökte friskt i Perrho sedan.

Gud wet eljest hur det är;
Wäl behöfs i fält gewär,
Men att såsom Fieandt strida
Kan wäl också ha sin sida.

Derför säga ock hans män,
När det wäckes fråga än
Om de tusende beswären,
Landets fall och hufwudhären

"Annorlunda kriget gått,
Om en general man fått,

Som förstått wärdera tiden,
Och som rökt tobak i striden."

Sandels.

Sandels, han satt i Pardala by,
Åt frukost i allsköns ro.
"I dag, ett slaget, blir striden ny,
Det skall gälla wid Wirta bro. —
Herr pastor, jag låtit kalla er hit. —
War god, foreller en bit!"

"Jag tänkt behålla er hos mig i dag,
Det är så min önskan och pligt;
Ni känner trakten här bättre än jag
Och kan ge mig notiser af wigt.
War trygg, wi skola ej lukta blod. —
Ett glas? Maderan är god."

"Tutschkoff har sändt mig ett wänligt bud,
Att wår wapenhwila är slut.
Låt maten smaka er! Sås, min Gud!
Då wi ätit, rida wi ut. —
Wi måste nöjas med hwad wi få, —
Kanske ni befaller margå?"

Det kom ett bud, ett ilbud kom:
"Den är bruten, wår konvention;

Brusin har wändt med wår förpost om,
Man hinner ej rifwa bron,
Wårt ur war tolf, och wi följde det,
Men den ryska klockan är ett."

Sandels, han satt och smorde sitt kräs,
Åt friskt, som om ingenting händt.
"Försök, herr pastor! En dåb på gås?
Den äter man excellent.
Det är Dolgoruki som brådskar igen;
Ett glas till hans ära, min wän!"

Men budet talte: "herr general,
Får jag bringa tillbaka ett swar?" —
"Jo, säg Fahlander, att bron är smal,
Och att batterier han har.
Han må hålla ut der en timme, en half. —
Herr pastor, kotlett af kalf?

Ilbudet for, en sekund förlopp,
Och en ryttare syntes igen;
Som en blixt han sprängde till träppan opp,
I ett språng war han nere på den;
Hans yttre röjde en ung löjtnant,
Det war Sandels' adjutant.

Han skyndade in i salen, han stod
För sin chef med lågande blick.
"Herr gen'ral, det har flutit strömmar af blod,
Blod kostar hwart ögonblick.

Wår här har mod, men den hade det mer
På en half mil närmare er."

Sandels, han såg på den komne förströdt:
"Bewars, ni är warm som en ugn,
Ni har säkert ridit er hungrig och trött,
Kom, hwila en stund, war lugn!
Man måste tänka på hunger och törst,
Se här, genever till först?"

Löjtnanten dröjde. "Wår kamp blir hård,
Man forcerar med framgång bron,
Wår förtrupp swigtar i Kauppila gård,
Der den trycks af en hel bataljon,
Armén är bestört, allt går på sin hals:
Hwad order ges, hwad befalls?"

"Jo, att ni sätter er wackert ned
Och får ert kuvert i skick;
Och se'n ni fått det, så ät i fred,
Och se'n ni ätit, så drick,
Och se'n ni druckit, så ät än mer,
Der har ni order, jag ber."

Harm brann i den unge krigarens själ,
Af deß flammor hans öga sken:
"General, jag är skyldig er sanning, nåwäl,
Ni föraktas af hela armén.
Hos hwarenda soldat den tanke jag fann,
Att ni är wår fegaste man."

Sandels, han fälde sin gaffel, han teg,
Brast ändtligt i gapskratt ut.
Hur war det, herre, är Sandels feg,
Säger man så? Åh hut!
Min häst, låt sadla min ädla Bijou!
Herr pastor, ni följer ej nu."

Det war storm, det war brak, det war strid på den strand
Der den Sandelska hären war stäld.
I ett rökmoln swepte sig watten och land,
Och ur molnet blixtrade eld.
Som af åskor dånade rymdens hwalf,
Och den blodiga marken skalf.

Der stod wid sitt bröstwärn Finlands tropp,
Såg trotsigt faran emot;
Men från rote till rote en hwiskning lopp,
Man hörde ett dämpadt knot:
"Han är borta, han gömmer sig undan igen,
Generalen synes ej än."

Men han syntes, han kom. Wid sitt främsta standar
På reduten han stannade nu,
Och hans öga war lugnt, och hans panna war klar,
Och han sken på sin ädla Bijou,
Och han satt orörlig med tub i sin hand
Och betraktade brygga och strand.

Och han sågs på sin springare långt ifrån,
Och som tusendes gälde hans fall,

Och fördubbladt hördes kanonernas dån
Från fiendtliga strandens wall,
Och det ljöd kring hans hjessa af kulor ett hwin,
Men han ändrade icke en min.

Och den tappre Fahlander, han dröjde ej mer,
Till sin chef på reduten han red:
"General, man har märkt er, man måttar på er,
Det gäller ert lif, rid ned!"
"Ned, ned, general, er fara är wår",
Skrek stormande hela hans kår.

Sandels, han rörde sig ej från sin ort,
Till sin öfwerste talte han stolt:
"Är det fruktan, det skriker ert folk så förgjordt?
Om det swigtar i dag, är det såldt.
Men wälan, ett försök; war beredd till affär,
På minuten är fienden här."

Den ringa hop, som wid Kauppila stod
Af tusende fiender tryckt,
Den hade kämpat med hjeltemod,
Men den nalkades nu i flykt,
Den hann generalens batteri,
Den störtade honom förbi.

Han rörde sig ej, stolt dröjde han qwar,
Som han sutit, satt han ännu,
Och hans öga war lugnt, och hans panna war klar
Och han sken på sin ädla Bijou,

Och han mätte den här, som i segrande lopp
Mot hans eldar rusade opp.

Och han såg den komma, den kom helt när,
Men på faran ej akt han gaf,
Och han söktes af dödar från tusen gewär,
Men han tycktes ej weta deraf,
Han såg på sitt ur, han bidde sin tid,
Han satt som i djupaste frid.

Men den kom, den minut som han wäntat. och nu
Till sin öfwerste sprängde han ned:
"Är det färdigt, ert folk, är det likt sig ännu,
Skall det weta att bryta ett led?
Jag har låtit de stormande yfwas; wälan,
Wräk undan dem nu som en man!"

Det war sagdt, det war nog, det behöfdes ej mer,
Det blef fröjd, det blef jublande rop.
Sex hundrade krigare stormade ner
Mot den trotsande fiendens hop,
Och den wräktes tillbaka, pluton för pluton,
Tills den föll, nedtrampad wid bron.

Sandels, han kom till sin här i galopp,
Der wid stranden han segrande stod.
Då hans hwita Bijou bland lederna lopp,
I sin snöglans purprad med blod,
Och gen'ralen med tjusningens eld i sin själ
Gladt helsade trupp och befäl;

Då spor
des ej mer ett smygande knot,
En hwiskning, bitter och dof;
Nej, ett jubel stormade honom emot,
Och i jublet hördes hans lof,
Och det roptes af röster till tusendetal:
"Hurra för wår tappre gen'ral!"

De twå dragonerna.

Stål, så hette en, den andra
Gick i fält med namnet Lod;
Båda liknade hwarandra
Så i kraft som mod.
Samma trakt wid Saimens stränder
Hade fostrat dem,
Gnabbats hade de som fränder,
Bott i samma hem.

Och dragoner hade båda
Blifwit se'n på samma dag,
Delat troget hwarje wåda
I hwart enda slag,
Gnabbats än som stridskamrater,
Huggits man mot man,
Allt om äran att i dater
Öfwergå hwarann.

Snart i rykte framom alla
I sqvadronen stodo de.

Ingen wågade sig kalla
Bättre, tapprare.
Till korpraler af befälet
Gjordes snart de twå,
Men emellan dem blef grälet
Icke slut ändå.

Hwad dem eggat som gemena,
Samma täflan fans än qwar,
Ännu war allt jemt den ena
Hwad den andra war.
Båda stodo lika nära
Ett gemensamt mål,
Hwar gång Lod blef nämnd med ära,
Nämndes äfwen Stål.

Lyckan swängde dock omsider,
Att den ene seger wann;
Lod gick fri i alla strider,
Stål blef sårad han.
Dömd till hwila på det sättet
Låg han tyst och led,
Låg som sjuk på lazarettet,
Då kamraten stred.

Långa måna'r af elände
Hade småningom dock flytt,
Och den tappre återwände
Till sin trupp på nytt;
Men då stod han främst ej mera,

Som han fordom stod;
För hans likar gälde flera,
Och medalj bar Lod.

Stål, han såg kamratens lycka,
Hörde hur hans rykte steg;
Hwad hans hjerta kunde tycka
Spordes ej, han teg,
Lät ett ord ej det förråda,
Ej ett anletsdrag. —
Nu på ströftåg hade båda
Hållit ut en dag.

Gjordt war allt som borde göras,
Det blef tid att wända om,
Plötsligt sågs ett stoftmoln röras,
En kosackhop kom.
Lod tog ordet: "swäng, ty faran
Skall dock gagnlös bli;
Broder, fem man stark är skaran,
Twå blott äro wi."

Stål, han log ett hånfullt löje:
"Du har talat klokt och rätt,
Blöda får du, om wi dröje,
Hittills slapp du det.
Gå, jag möter ensam skocken,
Förr'n den hinner oß,
Du, som bär medalj på rocken,
Är för god att slåß."

Sagdt; sin sabel sågs han skaka,
Sprängde af med stolt förakt,
Och han såg sig ej tillbaka,
Se'n sitt ord han sagt.
På den harm kamraten röjde
Föga akt han gett,
Om han följde, om han dröjde,
War för honom ett.

Kämpa will han, icke stanna,
Fram till målet bär hans färd,
Steppens son med blodig panna
Pröfwar re'n hans swärd,
Dödsrop gny, pistoler knalla,
Wän will hämnas wän;
Midt i skocken, högst bland alla
Syns dragonen än.

Ändtligt tycks dock lyckan swika,
Segrarn segrar icke mer,
Häst och ryttare tillika
Hafwa störtat ner.
Fåfängt än i stoftet brottas
Kämpens starka arm,
Fyra blanka pikar måttas
Mot den fallnes barm.

Stum och bister hotar döden,
En sekund blott öfrig är:
Fins ej mera hjelp i nöden?

Wänta, Lod är der.
Han har kommit, sprängd är ringen,
Sluten kring hans wän,
På den fallne aktar ingen,
Allt är strid igen.

En har stupat af de fyra,
Se, då såras äfwen Lod,
Ögonblicken äro dyra,
Strömwis spills hans blod,
Styrkan re'n hans arm förlåter,
Segerns hopp har flytt;
Då är Stål på fötter åter
Och i kamp på nytt.

Den blef kort, så ryktet säger;
Samma rykte nämner om
Att till Sandels i hans läger
Lod om qwällen kom.
Lugnt med sin medalj i näfwen
Steg dragonen in:
"Gif åt Stål en penning äfwen,
Eller tag ock min!"

Gamle Hurtig.

Aldrig brusto ord wid biwuaken,
Der den gamle Hurtig blott war med,

Ofta satt han långt på natten waken,
Talande om krig och fred,
Tände jemt sin korta pipa an
Och förgat den åter, bäst den brann.

Tredje Gustaf war hans man. "Hwad strider
Höll han ej med Ryßlands stolta fru?
Mina wänner, det war andra tider
För soldaten då, än nu;
Kungen sjelf stod med i rök och blod,
Nu är dertill en marskalk för god."

"Tron mig, om hans herrar blott ej wikit
Från hwad pligt och mod och ära bjöd,
Hade aldrig segern honom swikit,
Nu blef trolöshet hans död;
Det är werldens tack, och den är tung,
Det war synd med sådan ståtlig kung."

"När wid Anjala i upprorsskocken
Han höll tal, hur mild war ej hans ton?
Korpral Swärd nöp kungen tyst i rocken:
'Får jag swansa dit kanon?'
'Nej, min gosse', swarte han helt blid,
'Låt oß wänta, det blir än wäl tid'."

Så allt jemt med sägner lika dessa
Satt den gamle wid sin waktelds glöd,
Gråa lockar höljde re'n hans hjessa,
Men ännu war kinden röd;

Yngre war han dock i Gustafs dar.
Nu till Orawais han kommen war.

Det war natten för det stora slaget,
I den wilda skogen höll man hof.
Sömn war sällspord öfwer hufwud taget,
Men den gamle Hurtig sof;
Han, som wakat förr till sista man,
Hade somnat nu förr'n någon ann'.

Någon stund likwäl af qwäll'n han sutit
Lutad stilla mot en furas stam,
Tändt sin pipa och i klagan brutit
Om hur kriget gick bakfram,
Hur han nödgats tänka ut ett sätt
Att få slut en gång på sin reträtt.

"Att gå undan", så de fallit, orden,
"Har man lärt sig nog och lär sig än,
Sprungit har man en gång förr mot norden,
Och är nu på språng igen.
Fly, det är det usla hopp man har,
Och att en gång stanna, Gud wet hwar."

"Nu blir strid likwäl så snart det dagas,
Då är tid att börja annan sed,
Den som will må härda ut att jagas,
Hurtig kan ej mer dermed,
Han har sakta börjat blygas re'n
Att ej hafwa tröttnat längese'n."

"Jagas, bröder, skall ej gubben mera,
Han har funnit råd på gamla dar.
Bästa konsten mot att retirera
Är helt enkelt att stå qwar;
Den, som lärt sig denna konst en gång,
Han kan ta farwäl af allt sitt språng."

Se'n han sagt det, hade lugnt han knutit
Sina armar öfwer bröstet blott,
Och mot trädet, wid hwars stam han sutit,
Sänkt sig tyst och somnat godt,
Somnat utan sorg och hufwudbry
På sin sköna konst att aldrig fly.

Nästa afton hade Finlands skara
Kämpat ut sin sista hårda strid,
Slut war kraften att wårt land förswara,
Tiden war en sorgens tid.
Hären, krossad lik en bruten wåg,
Hade börjat nu sitt återtåg.

Hwar den syntes, sågs blott dyster smärta,
Hördes blott en klagan djup och dof,
Lugn fans ej i något waket hjerta,
Men den gamle Hurtig sof;
Der Kamenski slutligt sprängt hans led,
Hade gråa krigarn lagt sig ned.

Och han sof, som om af Gustafs tider
Hwarje minne längese'n han mist,

Sof mer djupt från marscher, språng och strider,
Än wid bivuaken sist,
Sof förutan sorg och hufwudbry
På sin sköna konst att aldrig fly.

Kulneff.

Och efter qwällen räcker till,
Och minnet ger oß glädje än,
Om Kulneff jag berätta will,
Säg, har du hört om den?
Det war en äkta folkets man,
Båd' dö och lefwa kunde han,
Den främste der det höggs och stacks,
Den främste der det dracks.

Att kämpa, kämpa nätter, dar,
Det war för honom tidsfördrif,
Att falla endast blomman war
Utaf en hjeltes lif.
Hwad wapen man i handen höll,
Det war detsamma, blott man föll,
I stridens eller lekens ras,
Med sabel eller glas.

Och älska war hans hjertas lust,
Och lika fritt som snabbt hans wal,
Han kom blott från en blodig dust
Och gaf helt fermt en bal;
Och se'n han lågat natten ut,

Tog han sin skönas sko till slut
Och fylde den ur närmsta bål
Och drack sin afskedsskål.

Du skulle sett hans anletsdrag!
Än fins på mången hyddas wägg
Bland taflor en af eget slag,
En bild af bara skägg;
Du träder närmre, och du ser
En mun som under skägget ler,
En blick helt öppen, warm och mild;
Det är just Kulneffs bild.

Dock fick man wara trygg och wan
För att ej blekna wid hans choc,
War man det minsta rädd för fan,
War man för honom ock;
Det war på håll hans åsyn blott,
Som skrämde mer än pik och skott,
Och hellre såg man mot hans hugg
Än mot hans swarta lugg.

Så sågs han, när han rände an
Med sabeln lyft, i eggadt språng,
Och sådan war han, säger man,
När han höll ro nå'n gång,
När, med sin korta pels uppå,
Från gård till gård han syntes gå
Och dröjde qwar som wän och gäst,
Hwar helst han tyckte bäst.

Än talar mången moder om
Sin skräck, när utan krus och lof
Rakt fram till waggan Kulneff kom,
Der hennes älskling sof.
"Men", säger hon, "han kyßte blott
Mitt barn, och log så fint, så godt,
Som nu hans bild på wäggen der,
Om blott man närmre är."

Wißt är, att i sitt rätta ljus
War gubben Kulneff god som guld,
Man klandrar att han tog ett rus,
Det war hans hjertas skuld;
Och detta hjerta bar han med,
Då han höll frid, som då han stred,
Han kyßte och han slog i hjäl
Med samma warma själ.

Det fans i ryska hären namn,
Som på sitt blad historien skref,
Som fördes hit i ryktets famn
Långt förr än kriget blef.
Barclay, Kamenski, Bragation,
Dem kände hwarje Finlands son,
Och skarpa strider bidde man,
Der dessa ryckte an.

Men Kulneff wißte ingen af,
Förr'n krigets flamma här war tänd;
Då kom han såsom storm på haf,

Knappt anad förr än känd,
Då bröt han fram som blixt ur sky,
Så wäldig och likwäl så ny,
Och glömdes ej och kändes nog
Från första slag han slog.

Man hade kämpat dagen ut,
Och Rysse likson Swensk war trött,
Man trodde glad att allt war slut
Och sof helt lugnt och sött;
Men bäst wid drömmens barm man låg
Och guld och gröna skogar såg,
Så skrek en skyltwakt: i gewär!
Och då war Kulneff der.

Man följde makligt en transport,
Långt skild från ryska härens stråt,
Man åt och drack af bästa sort
Och drack på nytt och åt,
Men plötsligt, midt i glädjens stund,
Kom Kulneff som en obedd kund:
Det yrde opp ett moln af dam,
Hans pikar glänste fram.

Och satt man stadigt då till häst
Och gjorde allt med bästa flit,
Kom gubben rakad från wår fest,
Så skäggig han kom dit;
Men höll man mindre amper min,
Då blef det han, som drack wårt win

Och bjöd oß qwitra detta lån
Wid stränderna af Don.

Och war det warmt, och war det kallt,
I regn, i snö, om dag, om natt,
Allt syntes Kulneff öfwer allt
Och gjorde spratt på spratt;
Och stäldes här mot här till slag,
Wißt märkte man hwar han tog tag,
Den frie steppens käcke son,
Kamraten långt ifrån.

Dock hade Finlands hela här
Ej kunnat wisa en soldat,
Som ej höll gamle Kulneff kär
Som trots en stridskamrat.
Och syntes blott hans kända drag,
Då grinade af wälbehag
Mot björnen från Kosackens land
Hans bror från Saimens strand.

Och denne åter såg helt nöjd
Mot ramar, hwilkas tag han rönt,
Och bröt han in, war det med fröjd,
Som om det mödan lönt.
Det war en syn, som dugde se,
När Kulneff togs med Finnarne;
De wißte bära upp hwarann,
De starke, de och han.

Hans arm har domnat länge se'n,
Han föll i strid med swärd i hand,
Hans ära lefwer qwar allen,
Beskrålande hans land;
Och hwar hans namn du nämnas hör,
Hör du "den tappre" nämndt framför,
Den tappre, hwilket herrligt ord
Af tacksam fosterjord!

Hans klinga drogs mot oß, hans lans,
Den gaf oß ofta djupa sår,
Dock älska äfwen wi hans glans,
Som om han warit wår;
Ty hwad som mer, än alla band
Af fana och af fosterland,
På krigets ban' förbrödrar oß,
Är samma kraft att slåß.

Hurra för Kulneff, för hans mod!
Hans like skall ej hittas lätt;
Hwad mer om än han göt wårt blod,
Det war hans krigarrätt.
Han war wår fiende, wälan,
Wi woro fiender som han.
Att han högg in med fröjd, som wi,
War det ett ondt deri?

Förhatlig är den fege blott,
Åt honom ensam hån och skam,
Men hell en hwar, som tappert gått

Sin krigarbana fram!
Ett gladt hurra, ett högt hurra
För hwarje man, som kämpat bra,
Hwad helst han blef i lifwet än,
Wår owän eller wän!

Konungen.

Och konung Gustaf Adolf
Stod upp uti sin sal,
Bröt af sin långa tystnad,
Tog ljud och höll ett tal.
Åhörare för gången
Han hade summa tre:
Fältmarskalk Toll, gref' Piper,
Karl Lagerbring, blott de.

Och konungen tog ordet
Och talte allwarsam:
"Wår finska här, Gud bättre,
Går baklängs icke fram.
Det hopp wi byggt på Klingspor
Tycks ej fullbordadt bli,
Och Sweaborg har fallit,
Det stödet är förbi.

Wi trott allt i det längsta
På uppenbarelsen,
Men ärkeängeln dröjer,

Han har ej wist sig än.
Emellertid försporjes
Allt närmre krigets brak;
Det är för oß som konung
En högt betänklig sak.

Och derför ha wi fattat
Wårt kungliga beslut,
En föresats allwarlig
Wi ärnat föra ut;
Wi låtit nämmeligen
Oß bringa hit i dag
Den skrud, wårt swenska lejon
Wigt in wid Narwas slag.

Kung Karl den tolftes handskar
Wi wilje lägga an;
Det är i dubbel mening
Som konung och som man.
Wi wilje kring oß gjorda
Den store hjeltens swärd,
Och slå som han med häpnad
En swag, försoffad werld.

Ni, Piper, skall oß hjelpa
Hans ena handske på,
Ni, Lagerbring, behandlar
Hans andra likaså.
Fältmarskalk Toll, er ålder,
Er ära gör er wärd

Att spänna kring wår midja
Hans segerkrönta swärd."

Och konung Gustaf Adolf,
Högtidlig lik en gud,
Stod snart för allas blickar
I Karl den tolftes skrud.
Han war för stolt att tala
I denna stund, han teg,
Han gick ett hwarf i salen
Med jättelånga steg.

När detta hwarf han slutat,
War än en syn att se,
Han räckte swärd och handskar
Tillbaka åt de tre,
Såg på dem med en uppsyn,
Som ej för skämt war gjord,
Och täcktes bryta tystna'n
På nytt med dessa ord:

"Nu, Lagerbring, besörjer
Ni strax till hären bud,
Att wi i nåder klädt oß
I Karl den tolftes skrud.
Fältmarskalk Toll, gref Piper,
Er båda kallar jag
Till witnen af min handling
På denna stora dag."

Hur wida finska kriget
Ett annat skick han gaf
Med denna stolta handling,
Wet ej historien af;
Men wißt slog han med häpnad
Sin werld der rundt omkring,
Den gamle Toll, gref Piper
Och äfwen Lagerbring.

Fältmarskalken.

Gladt i Frantsila ett jubel
Ljöd från Cronstedts lägerställen;
Bud om Siikajokis seger
Hade hunnit dit om qwällen.
Och man drack i spridda gillen
För sitt fosterland, det kära,
För deß första skymt af lycka,
För deß ändtligt frälsta ära.

Twänne tappra veteraner,
Öfwerstelöjtnanter båda,
Gamle Christjernin och Lode
Fick man der tillsamman skåda.
Jemlik dem, wid deras sida
Höjde Aminoff sin hjessa,
Och en ring af yngre kämpar
Hade slutit sig kring dessa.

Och man språkade wid glaset,
Talte fritt om hwarjehanda;
I en sådan krets behöfde
Ingen man sin tunga banda:
Allt det swaga hos befälet
Kunde utan wåda klandras,
Och bland stolta namn, som nämndes,
Ljöd marskalkens framför andras.

Aflecht, han som främst i striden
Slöt wid Rewolax sin bana,
Talte muntert: "skål för Klingspor!
Bröder, han har ändrat wana;
Lustigt skall det bli att skåda
Hur han lyfter nu sin panna;
Se'n han traswat genom landet,
Har han ändtligt wågat stanna."

En af Cronstedts adjutanter,
Löjtnant Reiher föll i talet:
"Den som sagt att Klingspor stannat,
Han har talt förbannadt galet.
Adlercreutz det war och Hertzen,
Som slog knut uppå wår nesa;
Fältmarskalken war som wanligt
Re'n för fan i wåld på resa."

Major Furumark tog ordet:
"Det är kungen, som har felet;
Hwarför har han satt i nåder

Denna lumpna trumf i spelet?"
Ladau sade: "du är jäswig
Att marskalkens wärde mäta,
Du har hjerta, han har mage,
Du wet dö, och han blott äta."

Ehrnroth talte: "låt oß minnas
Hwar han lyst i sina dagar;
Det är ej i magasiner
Man blir warm för ärans lagar.
Klingspors hjeltedan har burit
Uppför kommissariatet,
Hwem will undra om han älskar
Icke striden nu, men fatet?"

Tigerstedt, den finske gossen,
Han som Aflechts öde hade,
Bet tillhopa sina tänder
Och bröt ut i harm och sade:
"Det är sant, han är en främling,
Har ej wäxt i wåra dalar,
Han förstår ej wåra seder,
Ej det språk wår tunga talar;

Men wårt land, det har han skådat,
Han har sett deß skär och öar,
Sett, som wi, från wåra höjder
Dessa tusen, tusen sjöar.
Utan Gud och utan hjerta
Måste dock den men'ska wara,

Som ej tjusas in i döden
Af att detta land förswara."

Christjernin såg upp mot Lode:
"Hör du, broder, på de unga?
Klingspor har som wanligt åter
Råkat ut för deras tunga.
Sälla må wi wäl oß prisa,
Om wi falle, om wi blöde;
Det är annat än att drabbas
Af wår arma marskalks öde."

Gamle Lode, barske herren,
Hade sutit tyst wid talen;
Nu blef gubben röd i synen
Och stod högrest upp i salen,
Drack sitt fylda glas i botten,
Stötte det med kraft i bordet,
Fick sin hatt inunder armen
Och tog harmfull så till ordet:

"Jag går bort från detta gille,
Andra må här ha sin gamman.
Klingspor får man höra klandras,
Hwar man helst må råka samman.
Fältmarskalken, fältmarskalken,
Annat fins ej i språklådan;
Det är skam att tappra männer
Täckas tala om en sådan."

Döbeln wid Juutas.

Herr prosten talte: "Döbeln är en hedning,
Förtappad är han ewigt, om han dör.
Jag kommer, warnar, bjuder tröst och ledning,
Och han, han ligger tyst en stund och hör;
Då reser han sig plötsligt upp i sängen:
'Drif ut prelaten', ropar han åt drängen,
'Och akta dig om han släpps in härnäst!'
Är det ett språk af en som nalkas döden?
Dock, han må swara sjelf för sina öden,
Jag har gjort nog som menniska och prest."

Så talte wid sitt middagsbord, det rika,
Herr prosten, der han satt i all sin ståt;
Han talte så och drog en suck tillika
Och skar en bit af steken än och åt.
Men på sin bädd låg Döbeln, tärd af plågor,
Hans barm sågs kämpa, ögat brann i lågor,
Och feberflammor färgade hans hy.
I sträcktåg nyß hans skaror norrut ilat,
På twänne dygn, de sista, icke hwilat;
Sjelf war han kommen till Ny Karleby.

Han led af pulsens brand, men i sitt sinne
En eld, mer tärande än den, han bar:
Såg man hans öga, röjde sig derinne
En oro djupare, än feberns war.
Han räknade hwar stund, som hann förlida,
Han tycktes lyßna, wänta, ängsligt bida,
Och ofta war hans blick på dörren fäst.

Den upplåts, flärdlös trädde genom salen
En yngling fram till bädden, till gen'ralen,
Och Döbeln talte till sin unge gäst:

"Herr doktor, flärd är mycket, som wi dyrke,
Och bland fritänkare är jag wißt en;
Twå ting dock lärt mig akta läkarns yrke:
Min bräckta panna, och min wän Bjerkén.
Hwad ni förordnat har jag derför tagit,
Har som ett barn här legat och fördragit
Det batteri, ni radat på mitt bord.
Jag wet det wäl, ni följer konstens lagar,
Men binda de mig här för timmar, dagar,
Så bryt dem som en man, det är mitt ord.

Jag will, jag skall bli frisk, det får ej prutas,
Jag måste upp, om jag i grafwen låg.
Lyß, hör, ni hör kanonerna wid Juutas;
Der afgörs finska härens återtåg.
Jag måste dit, förr än min trupp är slagen.
Skall wägen spärras, Adlercreutz bli tagen?
Hwad blir, du tappra här, ditt öde se'n?
Nej, doktor, nej, tänk ut en sats, min herre,
Som gör mig för i morgon sjufaldt wärre,
Men hjelper mig i dag på mina ben!

Den unge läkar'n hörde mulen ordet,
Dock plötsligt fick hans ädla anlet dag;
Han sänkte lugnt, helt lugnt, sin arm mot bordet
Och strök det tomt uti ett enda drag.

"Nu, herr gen'ral, gör ej min konst er hinder." —
En högre rodnad flög på Döbelns kinder,
Och upp han sprang, fast swigtande och swag:
"Haf tack, min unge wän, en kyß på pannan!
Ni har förstått mig ni, som ingen annan;
Ni är en man, och så är äfwen jag."

Wid Juutas hade skotten tystnat alla,
Se'n döden gjort der re'n sin första skörd,
Den finska truppen, färdig blott att falla,
Ej segra mer, stod bruten, spridd och störd;
Ett anfall war tillbakakastadt bara,
Och Kosatschoffski ordnade sin skara,
Beredd att allt förkrossa med ett nytt.
En dyster stillhet rådde under tiden,
Som då en åskky, nyß från hwalfwet skriden,
Står dubbelt hotfull åter, der den flytt.

Hwem skulle samla wåra glesa leder,
En återstod från dyra segrars dar?
Af mod, af kraft, af guldren tro och heder
Fans nog, ja nog, men ordnarn borta war.
Den man, som tändt wårt hopp i nödens tider,
Som fört i hundra blodigt sköna strider
Sin tappra, björneborgska skara an,
Han skulle nu ej se deß sista öden,
Hans veteraners lugna gång mot döden,
Den skulle slumpen leda, icke han.

Det glömmes ej, du war dock der tillstädes,
Du, som så ofta sågs i stridens lek,

Du, wid hwars namn det fosterland än glädes,
Som djupt har sörjt ditt öde, tappre Eek!
Men du och dina ädla wänner alla,
I kunden kämpa, icke så befalla;
Det war hans konst, den sjukes, endast hans.
Du stod der, du, men stum, med klingan dragen;
Kall bidde Kothen, sluten red Grönhagen,
Blott Konow swor, och bister röt von Schantz.

Gif akt, tyst, hör! det ljöd hurra på höjden.
En man till häst syns nalkas. Hwem är han?
Hör hwilken storm af rop! Hwad wållar fröjden,
Som brusar jublande från man till man?
Hurra, hurra far öfwer fält och kullar,
Det slukar massor, widgas, wäxer, rullar
Som en lavin af röster ned mot dal'n.
Ha, han har kommit, han och ingen annan;
Den lilla mannen syns med band om pannan,
Den ädla, tappra, warma general'n.

Han bjuder tystnad. Hör hans röst! Han ropar
Till detta folk, som striden nyß förspred;
Han rider fram, de sluta sig, hans hopar,
Och det blir skick på nytt från led till led.
I täta rader blixtra re'n gewären,
Den swartnade, i trasor klädda hären;
Står ordnad, hotfull, fruktanswärd igen;
Den har ej mer blott döden att förbida,
Den tänker segra nu, ej endast strida,
En annan ande hwilar öfwer den.

Men Döbeln red längs fronten af sin skara,
Se'n han den åter stark och tryggad fann,
Hans skarpa öga tycktes öfwerfara
Hwar trupp, hwar rote, hwarje enskild man.
Det syntes klart för alla, Swensk som Finne,
Att stora planer hwälfdes i hans sinne,
Och sluten war han mer, än han war wan;
Dock war han owant mild också den dagen,
Och ofta ljusnade de bistra dragen
Mot någon wälkänd trumpen veteran.

En sådan stod då i din trupp, von Kothen,
Det war korpralen numro sju, Standar.
Han stod med söndrig sko på ena foten,
Den andra foten blödde och war bar.
Då Döbeln fann den gam'le, sågs han stanna.
Med blicken mörk, med handen på sin panna
Beså'g han stum den gråa krigarns skick.
"Du war dock med", så talte han omsider,
"På Lappos slätt, wid Kauhajokis strider,
Är det den lön, du för wår seger fick?"

"Herr general," så swarte veteranen,
"Se här är det gewär, ni sjelf mig gaf.
Ännu är pipan utan fel, och hanen
Ger eld som fordomdags, det är nog af.
Att jag är dåligt klädd lär ingen klandra,
Man är ej sämre, då man är som andra,
Och drägten är ej mannen, will jag tro.
Skodd eller oskodd gör till saken ringa,

Sörj ni blott för, att wi få stå, ej springa,
Så hjelper nog sig foten utan sko."

Och Döbeln talte icke mer, men höjde
Af aktning hatten wid den gamles ord.
Så red han hän till Brakels trupp; der dröjde
På nytt han nu, han såg trumslagar Nord.
Det war en gubbe, känd se'n åttiåtta;
Nu war han stel i armen utan måtta
Och kunde föga mer en hwirfwel slå,
Men fast han sällan släpptes till paraden,
Stod han, der blod det gälde, med i raden.
Till honom talte generalen så:

"Kamrat, får du då aldrig nog af slagen,
Fins ingen yngre här till hands än du?
Här har du stått och styfnat hela dagen,
Hur will du röra dina pinnar nu?"
Den tappre hörde halft förtrytsam orden:
"Herr general, wäl är jag gammal worden,
Och att som pojkar drilla blir mig swårt;
Men att ha kraft i armen, det är summan.
Skrik ni som Armfelt: marsch, framåt, rör trumman!
Och Nord slår trögt sin hwirfwel, men slår hårdt."

Och Lappos hjelte log och räckte handen
Åt mannen från den tappre Armfelts dar;
Så red han hän och kom till ån, till stranden,
Der Gyllenbögels frikår uppstäld war.
Der stod en yngling, nyß från plogen tagen:
Gen'ralen såg de bleka anletsdragen,

Höll in sin häst och röt med wredgad ton:
"Hwem är du, bonde? säg, hwad gäller nöden,
Har du ej lärt dig än förakta döden,
Din kind är hwit som snö, är du pultron?"

Men ynglingen steg fram och höjde armen
Och ref sin slitna, gråa tröja opp,
Då lyste fram ett blottadt sår ur barmen,
Och frisk en ström af blod i dagen lopp.
"Det fick jag, herr gen'ral, här nyß i striden.
Jag blödt kanske för mycket under tiden,
Och derför har min kind ej rodnad mer;
Dock kan jag än de tappres antal öka,
Jag låg wäl fallen, men låt mig försöka,
Jag har fått kraft på nytt, se'n jag såg er."

Då bröt en tår ur Döbelns stolta öga;
"Wälan då, ädla folk, till strid, till slag!
Jag har sett nog, att tweka båtar föga,
Wår kamp blir skön, i dag är Döbelns dag.
Spräng af, herr adjutant, wår skörd är mogen,
Befall på höjd, på slätt, längst bort i skogen,
Wår hela front, att den sig framåt rör.
Ej här, derborta må wi pröfwa swärden:
Med dessa trupper kan man trotsa werlden,
Man wäntar ej med dem attack, man gör."

Längs linien hördes snart ett jubel skalla:
Framåt, framåt till seger eller död!
En åska war, Standar, din röst för alla,
Och gamle Nord slog trumman, att det ljöd,

Och ynglingen med barmen sönderskjuten
Gick fram på slätten, med hans blod begjuten,
Och främst red Döbeln sjelf med draget swärd.
Och innan qwällen hann sin skugga sända,
War ryska styrkan kastad öfwer ända,
Och räddad Adlercreutz, och fri hans färd.

Och krigets skaror hade re'n förswunnit
Ifrån den nejd, der först de mött hwarann;
Men på det fält, der striden hetast brunnit,
Stod qwar i qwällens sena frid en man.
Inwid hans sida war hans stridshäst bunden,
Han stod der ensam i den hemska runden
Bland lik och spillror på en blodstänkt jord.
Långt, långt i fjerran hördes segerfröjden,
Den bleke mannen såg med lugn mot höjden,
Och från hans läppar ljödo dessa ord:

"En pligt är fyld; de segra, mina leder;
Ett wärf är öfrigt, äfwen det är mitt.
Fritänkare jag nämns, det är min heder,
Friboren är jag, och jag tänker fritt;
Dock wet jag att, hwarhelst min tanke hunnit,
Har ytterst dig den sökt och dig blott funnit,
Du, i hwars wilja lifwets banor gå.
Det är till dig jag blickar mot det höga,
Här, der blott döden ser med slocknadt öga,
Kan utan witnen jag dig tacka få.

Du skänkt mig åter fosterland och wänner,
Den stund wårt hopp war djupt i mörker sänkt,

Du skådar allt, ransaka hwad jag känner,
Och se, om jag wet skatta hwad du skänkt!
Må slafwen för sin Gud i stoftet ligga;
Jag kan ej krypa, har ej lärt att tigga,
Jag söker gunst ej och begär ej lön.
Jag will blott glad inför ditt anlet stanna
Med eldadt hjerta och med upprätt panna,
Det är min manliga, min fria bön.

Du gaf mig kraft att stridens massor hwälfwa
I omotståndlig fart från trakt till trakt;
Min kropp är bräckt, och mina lemmar skälfwa,
Hwad hade jag förmått af egen makt?
Ja, jag har segrat. Kringhwärfd, innesluten,
Ser Finlands här en wäg till räddning bruten,
En ban till bragder öppnad genom mig;
Dock är det du, blott du, som frälst oß alla,
Min Gud, min broder, hur jag dig må kalla,
Du segergifware, jag tackar dig!"

Så talte mannen, och hans öga sänktes,
Han steg till häst och syntes snart ej mer;
Och dagen slöts, och nattens tårar stänktes
På dödens skuggomhöljda skördar ner.
O fosterland, hwem spanar dina öden?
Förborgadt är, om lyckan eller nöden
En gång skall röjas i din framtids drag;
Men hur du jublar då, men hur du klagar,
Skall ständigt dock bland dina skönsta dagar
Du minnas denna, minnas Döbelns dag.

Anmärkningar och förklaringar.

Sid. 6. Näsijärwi, en sjö belägen mellan Åbo och Tawastehus län.

11. Duncker, J. Z., kapten wid fjerde Sawolarska jägarbataljonen; "en mycket begagnad och i alla afseenden utmärkt officer", säger Montgomery i sin Historia öfwer kriget mellan Swerige och Ryßland åren 1808 och 1809. Han war född i Kristina socken 1774. En bland hans förnämsta bedrifter war, då han i Mars 1808 anförde Cronstedtska fördelningens eftertrupp under deß återtåg från S:t Michel öfwer Leppäwirta till Idensalmi och Uleåborg. Den 2 Maj s. å. utmärkte han sig särdeles i träffningen wid Pulkkila under Sandels, hwarför han ock sändes som kurir med rapport till kungen, som dubbade honom till riddare af Swärdsorden. Han tillhörde sedan alltjemt Sandelska fördelningen. I följande Juni månad, då D. blifwit major, borttog han från Ryssarne i trakten af Toivola en betydlig transport med lifsmedel. Wid Wirta bro hade D. äfwen en hedersdag. Öfwerste Fahlander, majorerna D. och Malm, "ett tappert, wälkändt tretal", som Montgomery säger, kastade sig då i spetsen för hwar sin flock, tillsamman knappt en styrka af 600 man, öfwer de nära dubbelt starkare Ryssarne, bland hwilka först deras blanka wapen och sedan deras skott gjorde ett stort nederlag. D. stupade slutligen wid Hörnefors den 5 Juli 1809, sedan han, ehuru omringad af fienden, ej welat efterkomma Sandels' befallning att retirera. D. war då öfwerstelöjtnant. Då Sandels återfordrade D:s lik, swarade ryske befälhafwaren Kamenski, att om det skedde endast för att wärdigt begrafwa den fallne hjelten, wille han sjelf med all ärebetygelse göra det. D. och Kosackchefen Aerekoff, som stupat i samma slag, jordades bredwid hwarandra i Umeå kyrkogård. Öfwer D:s graf reste sedan hans kamrater en enkel minneswård.

Malm, kapten wid Sawolax' jägare, hade redan gjort sig känd för tapperhet och duglighet, då han i Maj 1808 af Sandels beordrades att med 190 man intaga Kuopio, hwilket äfwen skedde efter 4 timmars strid, hwarwid 300 fångar och betydligt byte gjordes. Sannolikt utnämndes han för denna bragd till riddare, ty såsom sådan nämnes han, då han i Juni jemte Duncker från Ryssarne tog betydliga förråd af lifsmedel. Sårades och tillfångatogs den 9 Nov. Förut hade han haft eget befäl i Karelen, der han med en hand full soldater och en hop bönder hela hösten förswarade denna landsort, under hwilken tid han en gång gick öfwer ryska gränsen, hotande Sordawala stad. Blef major under kriget.

24. Röjkö torp i Alawo — den sjuttonde Augusti. Här besjunges den seger, Adlercreutz wann wid Alawo i Wasa län den 17 Aug. 1808. Ryssarnes högra flygel war stödd mot Alawo sjö och den wenstra mot en skog. Hufwudskaran stod wid byn Härkönen. En dubbel kedja lätta trupper war dragen öfwer fältet mellan torpet Röjkö och sistnämnde by.

26. Adlercreutz, Karl Johan, född i Nyland 1757, en af de största hjeltarne i finska kriget, hwarunder han från första stund utmärkte sig för en sällsport tapperhet och outtröttlig stridslust. Han war alltid i hetaste elden, uppmuntrande, lugnande och ledande. Af sina underordnade älskades och högaktades han allmänt för sitt öppna hjeltesinne. Efter grefwe G. Löwenhjelms tillfångatagande wid Pyhäjoki d. 16 April 1808 blef han general-adjutant för finska armén, och redan twå dagar derefter, sedan hären förut endast dragit sig tillbaka, inlät han sig i bataljen wid Siikajoki, som blifwit jemförd med segrarne wid Mantinea och Marengo. Han blef nu general-

major. Den 27 April anföll han Ryssarne wid Rewolax, den första drabbningen i detta krig, der swenska armén gick anfallswis tillwäga. Den här besjungna striden wid Alawo, der den dubbelt talrikare fienden måste lemna slagfältet, blef det sista tillfälle under detta krig, då Swenskarne woro de anfallande. Segraren utnämndes till friherre. A. arresterade konung Gustaf IV Adolf den 13 Mars 1809. Blef sedan statsråd, general, excellens och grefwe. Död 1815.

29. Sidén, wid Wasa regemente. Erhöll 1788 tapperhetsmedaljen af silfwer och sedan af guld. Deltog som fänrik med utmärkelse i striden wid Kelloniemi den 30 Juni 1808 jemte Duncker m. fl. af Sandelska fördelningen. Redan wid krigets början i Mars 1808 nämnes "en underofficerare Sidén" med beröm för djerfhet och själsnärwaro i striden wid Ragwaldsby; sannolikt är det samme man. Han stupade wid Wirta bro den 27 Oktober 1808. I denna drabbning kastade han sig i spetsen för sina Wasa-bussar på Ryssarne och fick flere sår, men fortfor att rycka fram, till deß en kula för pannan sträckte honom till marken. Montgomery kallar honom äfwen wid dödsfallet "fänrik", ej löjtnant.

31. Striden wid Wirta bro den 27 Okt. 1808. Härom få wi närmare redogöra wid sid. 54.

Fahlander, Gustaf. War född 1764 wid Björknäs glasbruk å Wermdön. Anförde wid krigets början som öfwerstelöjtnant Kajana bataljon. Utmärkte sig wid Pulkkila den 2 Maj 1808, då han fick öfwerste-fullmakt; kort derefter wid Kärsämäki och Koiwisto, samt genom det äfwentyrliga tåget till lands och watten till Karttula i Juni. Ett år derefter, i Juni 1809, träffas han som fördelningsbefälhafware under Sandels med den s. k. "norra hären". Han war nu adlad med namnet Edelstam samt riddare med stora korset. Blef sedermera landshöfding öfwer Westerbottens län. Han war en ädel och lugn stridshjelte, utan egentlig hänförelse och snilleingifwelse, men med okuflig tapperhet. Han dog 1825.

Tutschkoff, rysk general-löjtnant. Hade en tid förlorat sitt befäl och blifwit ställd till answar, emedan han ej kunde intaga Uleåborg. Rajewski blef då hans efterträdare i befälet öfwer ryska trupperna i nordwestra Finland. Tutschkoff begaf sig då i Juni 1808 såsom volontär till sydliga truppafdelningen och deltog i slaget wid Lemo.

39 (och 54). Sandels, Johan August, född 1764. Hade liksom Adlercreutz deltagit i 1788 års finska krig. War wid krigets utbrott 1808 chef för Savolax' fotjägare och anförde detta regemente wid Leppäwirta och Toiwola i Mars 1808; men sedan hären dragit sig tillbaka till norra Österbotten, bildades af de Sawolaxska trupperna jemte en del andra en femte brigad, omkring 3,200 man, under Sandels befäl, som dock endast fick behålla 1,600 man. Efter slaget wid Rewolax afgick brigaden till Frantsila för att förswara wägen från Sawolax. Den segrade wid Pulkkila och Idensalmi, intog Kuopio och rensade flere socknar från fienden. Sedan 8,000 Ryssar ryckt fram till Wirta bro, der Swenskarne ärofullt kämpade, måste S. draga sig till Uleåborg och slutligen till Torneå. Erhöll sedan befälet öfwer den i Wester-Norrland förlagda divisionen samt anförde den i träffningen wid Hörnefors i Juli och intog Umeå i Aug. 1809. Blef R. S. O. med St. Korset, friherre, sekundchef för Swea lifgarde, hade befäl i tyska och norska krigen, grefwe, president i krigskollegium, landtmarskalk, excellens, fältmarskalk och riksståthållare i Norge. Förde en tid styrelsen öfwer Pomern. Död 1831. Han hade mod och förslagenhet, en öfwerbefälhafwares utseende och hållning, kraft och beslutsamhet, men ej v. Döbelns krigaresnille, ej heller hans egenheter.

42. Von Konow, kapten wid Björneborgs regemente. Omnämnes med utmärkelse i slaget wid Lappo. Den här besjungna händelsen wid skogen inträffade sannolikt i Aug. 1808, då v. Döbeln, som fattat stånd wid Kauhajoki, afsände v. K. åt Hyyppä by för att afskära Ryssarnes förbindelse mellan Ketturi och Nummijärvi. Han stötte genast på deras förtrupp och dolde större delen af sitt manskap i skogen på bägge sidor om landswägen. Följande natt wisade sig de "skäggiga" kosackerna, som öfwerrumplades, hwarefter v. K. drog sig tillbaka för den öfwerlägsna infanteristyrkan.

45. Lemo, en $\frac{1}{2}$ mil från Åbo belägen udde, der generalmajor Vegesack landsteg den 19 Juni 1808 för att återtaga Åbo och understödja finska hären. Striden började på qwällen, en timme efter landstigningen, och fortgick hela natten, till deß Swenskarne måste åter gå ombord, förföljda af en öfwerlägsen fiende.

48. Otto Henrik von Fieandt, wid krigets början major wid Tawastehus regemente, sedan öfwerstelöjtnant, hade d. 21 Aug. 1808 fattat posto wid Karstula, der han innehade en stark ställning mellan twänne sjöar. Han hade 1,250 man; öfwerste Wlastoff hade 3,000 Ryssar. Öfwer en till wenster löpande å, som öfwer allt war wadbar, anföllo Ryssarne wåldsamt. Swenskarne råkade i oordning, en kanon förlorades, men F. samlade sina skaror och tog den åter. Slutligen öfwermannad måste F. draga sig tillbaka. Stannade efter freden i Finland, sedan han förgäfwes sökt passande swensk tjenst, under det westra arméns medlemmar framför andra gynnades. Död 1823, titulerad öfwerste.

52. Möttönen, der bro war, Lintulax och Perrho; positioner som Fieandt förut innehaft.

53. Fieandts yngre bror. Löjtnanten wid Tawastehus regemente, Georg Magnus v. F. Fick kaptens afsked 1810. Död 1840.

54. Slaget wid Wirta bro, Brusin, Dolgoruki, Kauppila. Wapenhwila hade d. 29 Sept. 1808 blifwit afsluten mellan Klingspor och Kamenski, hwari stadgades, att Sandels skulle draga sig tillbaka norr om Idensalmi kyrka. Hans trupper intogo hwiloställen i Pardala och Walkiais byar, och han lät uppföra styckewärn på norra sidan om Wirta bro. Den 19 Okt. uppsades stilleståndet till kl. 1 e. m. den 27. Redan den 26 närmade sig Ryssarne Idensalmi kyrka, tydligen för att bereda anfall. Kl. 12 d. 27 sändes kapten och ridd. Brusin af Sandels till Tutschkoff under förewändning att aflemna enskilda bref och efterfråga en sjuk officer. Brusin borde wid återkomsten indraga de söder om Wirta bro utsatta förposterna samt sedan rifwa bron. Wid kyrkan möttes han af Dolgorukis adjutant, som wäl mottog brefwen, men erinrade att stilleståndet om några ögonblick utlupit, hwarför längre samtal ej kunde ega rum. På anmärkningen, att klockan ännu ej wore ett, swarades att ryske generalens klocka wisade denna timme. Brusin måste genast återwända med ryska rytteriet så tätt efter sig att han, ehuru underhandlare, måste kläda skott under det han, samlande utposterna, drog sig tillbaka. De wid Kauppila gård stationerade Savolaxjägare började genast brorifningen, men hindrades af fiendens häftiga eld. De sjufaldt öfwerlägsna ryska massorna utbredde sig söder om strömmen, öppnade en häftig eld, antände med granater trenne under Swenskarnes bröstwärn belägna gårdar, smögo sig öfwer bron, springande först utmed brosyllarne och sedan på deröfwer kastade gärdsel, och stormade Kauppila, hwarifrån Sawolax' jägare måste draga sig till wåra förskansningar. Här samlade sig nu närmare 1,000 Ryssar och stormade mot batterierna; de hade redan trängt öfwer löpgrafwarne, på bröstwärnen och in i sjelfwa skottgluggarne, då knappt 600 Swenskar beordrades till ett bajonettanfall, som utfördes med största tapperhet

och fullkomligt lyckades; de flyende Ryssarne nedgjordes eller drunknade. Den unge, redan utmärkte generalmajoren furst Dolgoruki stupade redan före öfwergången öfwer bron.

64. Hurtig. Det torde wara swårt att afgöra, om denne är samme soldat, som, då en omringad swag swensk trupp en gång bröt sig igenom och tog tillflykten till en skog, genom sin rådighet att af barkens och qwistarnes beskaffenhet få rätt på wäderstrecket, räddade densamma efter twå dygns irrfärder, eller den korpral wid Kajana bataljon, som afböjde ett myteri, anlagdt af ryske uteliggare; hwilka händelser anföras hos Montgomery 11: 44, 142.

66. Orawais. Der kämpades en häftig drabbning d. 14 Sept. 1808, den blodigaste under hela kriget, oafbrutet i 14 timmar.

68. Kulneff, rysk öfwerste, som anförde en egen fördelning, hwars första uppgift war att hindra Klingspors och Adlercreutz' förening wid Wasa. Kom sedan under general Jankowitsch. Blef slutligen general och anförde kawalleriet på Åland. Han war en på samma gång utmärkt tapper, fintlig och mensklig krigare. Äfwen under 1812 års krig mot Napoleon ådagalade han prof på sitt mod. Han hade wid Drissa tagit flere hundrade fångar och troßwagnar; men, då han skulle fortsätta segern, föll han i ett bakhåll. En kanonkula hade krossat hans ben, och då han såg sitt slut, förtörnades han på sitt öde, sönderslet sina ordensprydnader och dömde sig att dö på samma ställe, der han föll ett offer för sitt öfwerdåd. Han saknades af hela ryska hären.

70. Barclay de Tolly, general, anförde ryska härens sjette division, bestående af mer än 7,000 man. Det war hufwudsakligen hans planer, som wållade Napoleons nederlag i Ryßland 1812. Wid tåget öfwer Qwarken hade han lärt känna winterkylans makt. Djuptänkt krigare, lugn och beräknande.

Kamenski, en ung och förslagen rysk general-löjtnant. Mottog redan i Mars 1808 befälet utanför Sweaborg efter general Rajewski, som efterträdde furst Bagration i befälet mot Klingspor. Hade sedan sin ställning från Hangö udd till Lowisa. Skulle bewaka Sweaborg och kusterna, men beordrades redan i Juli att åter efter Rajewski öfwertaga befälet mot Klingsporska hären. Stred slutligen mot Swenskarne i Westerbotten 1809. Han egde ett werkligt krigarsnille, jemförligt med v. Döbelns; redan under fälttågen i Preussen de twänne föregående åren, synnerligen 1807 mot Frankrike, hade han wunnit krigareryktе. Han slutade sin bana 1810 som öfwerbefälhafware mot Turkarne.

Bagration, general-löjtnant, furste, hade i April 1808 befallning att med 3,000 man förfölja Klingspor, för att hindra hans förening med Adlercreutz i Wasa, men fick kort derefter befäl öfwer en afdelning, som på strandwägen tågade åt Åbo. I Juni hade hans skaror sin ställning från Tawastehus till Åbo och Björneborg. I Sept. återtog han befälet öfwer trupperna wid Åbo och mötte de landstigande Swenskarne. Under fälttåget mot Napoleon 1812 hade han tillfälle att mycket utmärka sig.

74. Konung Gustaf IV Adolf hade bland andra inbillningar twänne som här åsyftas: 1) att Karl XII:s själ hos honom innebodde; 2) att han wore den i Uppenbarelseboken XIX: 11 åsyftade "Trofast och Sannfärdig". Det här beskrifna uppträdet måste ha egt rum i Nov. eller Dec. 1808, då Toll war befald till Stockholm för att deltaga i en s. k. finanskomité för medels anwisande till kriget; ty sedan Danmark d. 17 Mars 1808 förklarat krig, war T. städse fästad i Skåne såsom befälhafware öfwer södra armén.

Fältmarskalk Toll, generalguvernör i Skåne. Född 1743, död 1817. Excellens och grefwe. Anwänd wid 1772 års revolution.

Grefwe Piper. D. w. kaptenlöjtnanten wid lifbrabanterna, sedermera generalmajoren och excellensen Karl Klas P., född 1770, död 1850.

Karl Lagerbring, då statssekreterare för krigsärendena. Sedan landtmarskalk, statsråd, friherre, excellens och grefwe. Död 1822.

Klingspor, Wilhelm Mauritz, född friherre 1744, död 1814, war till Sweriges olycka general en chef i Finland wid krigets utbrott 1808. "Af alla swenska generaler, bland alla arméns officerare, minst uppdraget wuxen. Wißte genom hofmannaskicklighet tillkonstla sig en instruktion, olyckligt märkwärdig i wåra krigsannaler". (Ehrenheim). Hade utmärkt sig som general-intendent i finska kriget 1788, men ej som militär. Blef grefwe, excellens, fältmarskalk och öfwerståthållare.

77. Fältmarskalken, grefwe Klingspor, se här ofwan. Bland andra egenskaper, som K. saknade, war äfwen den att kunna umbära. Det antydes i denna sång, att han hade mera "mage än hjerta". Också berättas, att då han en gång under kriget saknade färskt smör på sitt bord, han klagande utbrustit: "Jag swälter ihjäl här i Finland". Att han aldrig deltog i drabbningarna, utan då war "för fan i wåld på resa", deröfwer gycklade man i en karrikatur, der K. afbildades, sittande i en kursläde, resande norr ut med lössläppta tyglar och ropande åt den körande adjutanten: "min wän, hör ni skotten?" hwarpå swaras: "åh nej, ers excellens, dem ha wi aldrig hört".

Frantsila, en by i Uleåborgs län.

Cronstedt, Johan Adam, grefwe, anförde fjerde fördelningen, eller hufwudstyrkan af de Sawolaxska krigarne, hwilka under April 1808 lägrat sig i Tämmes och Frantsila. C. war född 1749, död 1836. Landshöfding i Östergötland 1810—17. War lugn, tapper, men ej werksam; blef illa sårad i kriget.

Siikajoki, i Uleåborgs län. Här stäfjades första gången Ryssarnes framgång den 18 April 1808.

Christjernin, öfwerstelöjtnant och riddare. Deltog med utmärkelse i striden wid Rewolax likasom de nedan nämnde Lode, Aminoff, Reiher, Ladau, Furumark, Ehrenroth.

Lode, Karl Leonard, född 1752, död 1816.

Aminoff, Gustaf, född 1771, död 1836. Chef för Karelska jägarne 1805. Generaladjutant af flygeln 1808. Guvernör i Kuopio 1810. Erhöll afsked 1827.

78. Aflecht, kapten wid Sawolax' infanteri.

Reiher, Karl Johan, löjtnant, wann stor utmärkelse i slaget wid Karstula den 21 Aug. 1808. Född 1781, död 1846 som major.

Von Hertzen, major wid Nylands jägare. Utmärkte sig synnerligen wid Siikajoki.

Furumark, Johan Henrik. Deltog äfwen 1809 som öfwerstelöjtnant i striderna i Westerbotten. Född 1770, död 1835, öfwerste, den siste af sin ätt.

79. Ladau, Karl Reinhold, kapten wid Sawolax' infanteri, död 1823.

Ehrenroth, Gustaf Adolf, major wid Sawolaxarne, född 1779, död 1848 som rysk divisionschef.

Tigerstedt, Erik Alex., löjtnant wid Sawolax' infanteri, tjenstgörande fältmätningsofficer, en hoppfull ung man med kunskaper och gladt wäsende, hwilken allmänt saknades.

81. Döbeln, Georg Karl, friherre, född 1758, död 1820, en af de yppersta hjeltarne i finska kriget, wid hwars utbrott han war

öfwerste för Nyländingarne. Inom kort blef han chef för andra fördelningen, efter Adlercreutz, då denne blef generaladjutant för armén efter Löwenhjelm. I Okt. 1808 generalmajor och befälhafware på Åland, hwilket tillika war åtföljdt af landshöfdingebefattningen. Blef i April 1809 befälhafware öfwer norra arméns södra eller swenska fördelning, förlagd kring Hernösand, friherre, generallöjtnant. Ordförande i krigsrätten. D. war på slagfältet på samma gång lugn, beräknande och djerf; deßemellan mycket egen och ojemn, men fintlig och outtröttlig.

Juutas. Här anfölls Döbelns fördelning d. 13 Sept. 1808, under det han sjelf låg sjuk i Ny Karleby. Han kastade sig ur sängen och skyndade till slagfältet, ordnade förswaret, dref sin öfwerlägsna motståndare på flykten och förföljde honom så länge dager war. Denna seger öppnade för Adlercreutz den förbindelse norr ut, för hwars erhållande han stannade wid Orawais. Men Döbeln måste återwända till staden och å nyo intaga sin sjuksäng. Sin "bräckta panna" fick D. genom en kula i 1789 års krig. Han trepanerades af Hagströmer, men kände ofta olägenhet deraf och måste alltid ha pannan betäckt med ett band.

Bjerkén, Per af, född 1731, död 1818, tjenstgjorde som förste fältläkare i Österbotten, då han bewistade de betydligaste träffningarna. Efter slaget wid Alawo upptog Adlercreutz i rapporten med särskildt beröm B., derför att han följde hären till slagfältet och förband de sårade under fiendens kulregn. B. erhöll guldmedalj för tapperhet i fält. Blef sedan öfwerkirurg wid seraf.-lasarettet, medlem af sundhets-kollegiet, öfwerfältläkare och brigadläkare. Ansågs på sin tid som Swériges förste kirurg.

83. Kosatschofffki, general-major, anförde Ryssarne wid Juutas.

84. Eek, född 1758, öfwerste-löjtnant wid Björneborgs regemente, käck och rådig officer, sedan öfwerste, belönad med Swärdsordens stora kors. Under kriget plundrades och brändes hans boställe och egendom af Ryssarne. Råkade slutligen i stor fattigdom och måste en tid förtjena sitt bröd som wedhuggare. Dog 1818. Hans lefwerne är tecknadt af landshöfding Montgomery i skriften: "En officers wid f. d. Finska armén lefnadshändelser och mißöden".

Kothen, Gustaf Konstantin, von, wid Björneborgs regemente.

Grönhagen, Johan Adolf, major wid samma regemente, död 1826.

von Schantz, Johan Eberhard, kapten wid samma regemente.

85. Lappo. Här ledo Ryssarne ett stort nederlag d. 14 Juli 1808.

Kauhajoki, en by der Döbeln slog Ryssarne d. 10 Aug. 1808.

87. Brakel, Karl Adolf, löjtnant wid Björneborgs regemente och R. S. O. Utmärkte sig redan i förra finska kriget.

Åttioåtta. Finska kriget 1788.

Armfelt, Gustaf Mauritz. Gustaf III:s gunstling, dog som finsk grefwe 1814. Öfwerste för Nylands regemente 1787. Erhöll 1788 befäl öfwer en af de fördelningar, som skulle anfalla Fredrikshamn.

Gyllenbögel, Anders, född 1770, löjtnant wid Björneborgs regemente 1804, kapten i armén, R. S. O., deltog äfwen i förra finska kriget, dog som öfwerstelöjtnant i Åbo 1852.

Innehåll: